Zone debuerat presidere loco

Aut gelida sitera mundus quo sol in ortu

Aut ubi sol igneis tendat ardor equis

Aut ubi quadratus presidet orbis hentis

Vel quo perctum secunda zona calet

Aut aliquo peiore loco que gerere tacet

Nota

Nota

[illegible]

Opus Aureum.

Musice castigatissimū

de Gregoriana et figuratiua atqꝫ con
trapūcto simplici percōmode tra
ctatis om̄ib⁹ cantu oblectā-
tibus vtile et necessa-
rium e diuersis
excerptum

Fata regunt finem. spero dij cepta secundent

Qui ducis vultus & non legis ista libenter
Omnibus inuidias, liuide nemo tibi.



¶ Epigramma Ad lectorem

Musica dulce sonans. iuuat aures carmine blande.
Instaurat vires ingenioqꝫ fauet
Dulcedo fingit molles Harmonica cantus
Ausones hanc celebrant. grecia docta probat
Hebreusqꝫ Tubal. necnō et thracius Orpheus
Et Samij coluit. sedula cura. senis
Quoqꝫ magis tribuas his tante laudibꝰ artis
Omnia vt oblectent, musica mella. vide
Dulcia pierius modulatur carmina cygnus
Atticaqꝫ in syluis gutture vernat auis
Auia cuncta strepunt resonant et Achantide dumi
Carminibꝰ volucres. ⁊ genus om̄e fauet
His capti pisces. citharam sunt sepe sequuti
Testis arione. fabula nota. lyre
Musica serpentū morsus. et vulnera sanat
Musica. lymphatis mentibꝰ indit opem
Irati stimulos ⁊ corda ferocia mollit
Hanc etiam morbos posse fugare ferunt
Hanc tu diuinū munus dubitare caueto
Quisquis es. est nullis artibus ista minor
Viue. vale felix. canū quoqꝫ Nestora vince
Hec subiecta hilari carmina fronte legens

¶ In musicam prefatio

MVsicā esse vnā illarū septē
artiū quas liberales vocāt. nemo ē etiā de mediocriter lit
teratꝫ q̄ nesciat Sꝫ fortasse tūc aliquāto dignior vide/
bit᷑. si ꝯstiterit a q̄bꝫ ⁊ quātis virꝫ sit culta. atqꝫ in summa ām̄iratōe
habita taceo de Tubal q̄ eiꝰ artꝫ apd̄ Hebreos vetustissimꝰ inuētor
fuisse memorat᷑. p̄terea Dauid regē. q̄ Citharā pulsante Saul a fu
rore demētie refocillabat᷑ Dicā aliq̄d de ph̄is Hāc pictagoras tāti fe
cit vt oīa ꝓportōnibꝫ musicis ꝯstare affirmaret Plato singul' orbi/
bus celestibꝫ. singulas syrenes īsidere in sua republica docet Que di
uerso ꝙ̄uis spherarꝫ motu. ꝯcordibꝫ tn̄ inter se nūerꝫ deo laudes in/
cessanter modulent᷑ Itē Aristoteles ip̄e in multꝫ eā passibꝫ sic ꝯmē
dat. ⁊ p̄sertim in politicis vt iter ingenuas illaꝫ sciētias. nulli postpo
nat Musicā a poetꝫ q̄qꝫ ⁊ clarissimis eē celebratā ⁊ p̄cipue ab Ho
mero Vn̄ ceu fonte penni. vatū ꝑpetuis ora rigant᷑ aq̄s Nullꝰ pau
lo studiosior poetarꝫ ignorat. h̄ est qd̄ Apollinē citharā tenere aiūt.
Qꝫ Orpheā fluuios detinuisse Et vt inq̄t Boetiꝰ siluas traxisse mo
biles ꝯminiscunt᷑ Amphionēqꝫ saxa in muros duxisse musica sua/
uitate fabulāt᷑ Sꝫ qꝛ historie maior autoritas ē fabulas missas fa
ciamꝰ. ⁊ de ꝓbatissimis autoribꝫ aliq̄ huc afferamꝰ breuit᷑ ⁊ strictiꝰ
q̄ ab ip̄is in musice artꝫ singularē excellentiā diffusissime sīt variēqꝫ
testata Maximos olim duces fidibꝫ tibijsqꝫ canere sup cenā. tam
grecos q̄ꝫ romanos adeo vsus obtinuerit. vt Themistocles Alio/
q̄n clarꝰ Imperator cū Citharā i ꝯuiuio sibi oblatā recusasset habi
tus sit indoctior Musicā curas abigere clemētiā suadere. ⁊ ad leni
endos affectꝰ plurimū valere Martianꝰ capella scribit Bella etiā
lituis. tubis ⁊ cornibꝫ romani accēdebāt Ad qd̄ ꝟgiliū allusisse cre
derim in sexto de Miseno Ut reuera videt indigna morte ꝑemptū
Misenū eoliden. q̄ nō p̄stātior alter Ere ciere viros mortēqꝫ accen
dere cātu Tymotheꝰ vir phrygiꝰ Alexādrū musica modulatōe ab
epul' ad arma corripiēda subito īflāmauit. ⁊ mox mutato modula
tionis gn̄e. rursus ab armis ad epulas reduxit. Hoc etiā nō postre
mo ꝑtinet ad musice laudē Qꝫ plereqꝫ grecie ciuitates. leges decre/
taqꝫ publica ad lyrā recitabāt. Ne lōgiꝰ ꝓgrediar in re q̄ satis lau
dari vix p̄t. vl' q̄ potiꝰ seipam ornat q̄ꝫ vt alicuiꝰ laudatōe indigeat
finiā ꝓloquiū Uos āt o studiosi adolescētes in huiꝰ musice artꝫ ho
nestissimū studiū totis viribꝫ incūbite. qd̄ si feceritꝫ summā volup
tatē cū pari vtilitate reperietis. nec vobꝫ h̄ turpe putetis qd̄ summis
ph̄is qd̄ maximis exercituū ducibꝫ. qd̄ florētissimis Grecie ⁊ Italie
vrbibꝫ laudabile sp̄ visum fuit ac liberale Ualete

Juppiter omnipotens precibus si flecteris vllis
Da precor inceptis splendida vela meis
Explorare queam. que sint gratissima musis
Da dextram misero virgo serena mihi.

Hoc igit̄ opusculū īgressu/
ri triphariā erudiendi modū musice artꝭ partiri poteri/
mus Est nāq3 musices natura q̄dam Armonica Altera
rithmica Tercia ꝟo metrica nūcupat̄. Et dr̄ Armonica illa q̄ inter
sonos discernit grauē videlz ꝛ acutū Est nāq3 idē Armonica qd̄ mo
dulatōis discretio Qd̄ q̄dē mēbrū tres hꝫ sub se spēs. vna organica
vocat̄. q̄ ex flatu tpata ī vocis habitū roborat̄. huic ꝯueniūt. fistule
organa. tube. tibie. muse Alia ī manu ꝯsistit. ita videlz vt man⁹ de/
pingat̄ iterior leua ac q̄libet ī iūctura locet̄ clauis. vt in exordio scd̄e
ptis depicta ē. ¶ Ad trinā cursitātes festināter spēm. eā ꝓfecto vo/
lumus in lineis spacijsq3 iterceptis īter lineas ꝯsistere Tanq3 ḡ pci/
puū ac magis idoneū hꝫ mēbrū terciū huic libello vsurpabim⁹ Diui
dentes q̄q3 eū in ptes tris Jmp̄mis em̄ de autorib⁹ ptractaturi sumꝰ
et descriptōnib⁹ musice ¶ Hinc de mō artis adipiscēdi. Post hec
de cantu mēsurali. postremo ꝟo de ꝯtrapūcto simplici. vnāquāq3 de
niq3 partē in sua scindētes capl'a. ¶ Rithmica ꝟo est. q̄ impulsu ri/
tum modulatōis agit. vl' ē q̄ reqrit inq̄sitōnem dictionū. an bn̄ vel
male cohereāt dictōes. ¶ Metrica ergo est q̄ mensurā diuersoꝝ me
troꝝ ꝓbabili ostendit ratōne

¶ De artis musice inuētorib⁹ Capl'm p̄mū

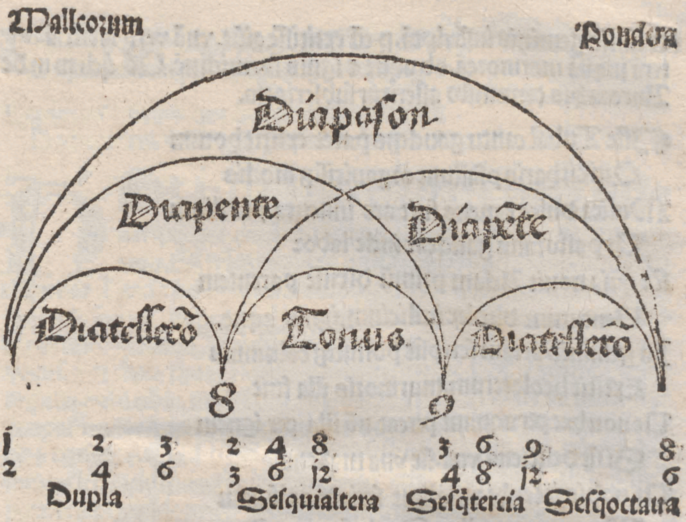
Quēadmodū in primo de
celo ꝛ mūdo. at metheoroꝝ p̄mo hāc Aristoteles habꝫ
autoritatē. Nō em̄ semel neq3 bis sꝫ infinities optet pu
tare easdem apud nos aduenisse opiniones Pari mō illud exq̄site
in Musica attētantes. ex q̄ huius artis inuētoꝝ copiā fuisse nemo
negat. Jd q̄dē qd̄ nobis ꝯstat. summatim ac succincte attentemus.
Pre nimia nāq3 cant⁹ suauitate cū delectatio ī ope (scd̄o Ethi.) sit si
gnū ꝟtutꝭ Ritū modulaminis ppēdisse Tubal p̄mū (qd̄ recti⁹ ex
istimauerim) fert̄. vt ꝓfecto apud priscos ꝯptū ē Lamech de sobole
Chain duas habuisse ꝓles Abel videlz ꝛ Tubal. Js em̄ Tubal p̄/
mi parētis p̄sagia (nec Senece moralissimi sniam impellens. q̄ scꝫ
egre mentis ē formidare inexpta) cōmemorans Plaga proch bina
mundū hunc inferiorē deletuꝝ. ob hoc itaq3 artez prisci an̄ diluuiū

colūnis geminis insculptā. p eū extitisse aiūt. vnā vero latriciā. al-
terā inquā marmoreā. ob aque ꝛ ignis formidinē. Qđ q̄dem in de
Aurora his carminib⁊ asseritur subscriptis.

¶ Iste Tubal cantu gaudens pater extitit horum
Qui citharis psallunt organicisq́ modis
Musica dulca canens fuit ars inuenta per illum
Ut pastoralis gaudeat inde labor
Et quia nouit Adam primū dixisse parentem
Uenturum duplex iudicium. ignis aque.
In geminis artam scripsit posuitq́ columnis
Extitit hec laterum. marmoris illa fuit
Ut non hec per aquam pereat. nō illa per ignem
Si sit deficiens vna. sit vna manens
Ut nobis iosephi declarant scripta colūnam
Marmoream tellus Syria seruat adhuc

¶ Quo pacto Pictagoras ꝯcordantiaꝝ ꝓportiones inue-
stigauerit ꝛ de reliq̄s inuentorib⁊ Capl'm secundū.

QVāq̄ͣ agraijs pictagoras numero obediuisse fertur. hoc ē. eūdē nāq́ p̄mitus musicam ex malleoꝝ sonitu idagasse ferūt Percipiēs quoq́ ex malleis sonoritatis discrepātiā oriri nō ꝓfecto immerito humana voce poti⁹ formari admiserit Boeti⁹ vero hui⁹ artis autor clarissimus eūdē ꝓfert musice p malleoꝝ ꝯcutiētiū pōdera inequalia. necnō p inequalē neruoꝝ tensionē. perq́ calamoꝝ inequalē lōgitudinē. Primū artē apud grecos inuenisse. Q̄s p̄sertim ꝓpositione hmōi asserit Pictagorā nobis artē tradidisse sonoꝝ. Quo aūt mō hoc idē is inq̄sierit Figura lucide subscripta claret



¶ Pictagoras phus numeroꝝ pnceps. pportionũ magister. q̃ toto euo numerꝫ incũbendo singula scire niteret. Nolens q̇dẽ auriũ indicio fidẽ nec de ꝯsonãtijs ꝯstantiã adhibere. Tum qꝛ nõ oĩs auris ppter ꝯplexiones natural' etatꝫ. mutabilisq̃ dispõnis varietatẽ eq̃ bñ iudicat de pceptꝫ seu auditꝫ. tũ qꝛ etsi aurꝫ bñ tpata ad ea q̃ circa sonũ ⁊ sonoꝝ ꝯcordãtias ꝯtingũt. cũ sibi ppriũ sit nõ fallat. tñ de sonoꝝ pportõne discernere nihil ẽ suũ Immo poti⁹ rõnis op⁹ nullis deniq̃ fuerat dedit⁹ instrumẽtꝫ. eo q̄ oĩa incõsulta modiceq̃ fidei ob causas plerasq̃ estimabat vt ppter neruoꝝ aerꝫ. spũs disproportionẽ. nõ tñ oĩmode puans auditũ ꝯsonãtijs. sꝫ dubitare de singulis nõ ẽ inutile. g̊ si null⁹ fuisset audit⁹. nulla penit⁹ de vocibꝫ dubitabil' nõ extitisset. Ipe ãt diu anxi⁹ manẽs quõ artẽ rõe ⁊ recte inueniret. vice q̃dã passim deambulãs. hãc q̃q̃ cognitõem mental'r circũuoluẽs q̃dã nutu diuino fabroꝝ officinas ingressus hos q̇dem malleos sup incudẽ feriẽtes. mirabilẽ armoniã emittẽtes. iã q̃si attonit⁹ tãq̃ audiẽdi auid⁹. stupensq̃ adhuc arrectꝫ auribꝫ. modoꝝ mulcedine audiuit ⁊ paulopost (o summũ lassoꝝ solamẽ spirituũ) ad se alacriter (vt qd̄ diu q̃sierat malleos intueret) ẽ ꝯuersus tãq̃ feruẽs rei veritatꝫ inq̃sitor. ne ĩ lacertꝫ ⁊ hoĩm viribꝫ lateret hec ꝯcinentia. iussit ĩter se pmutatim, malleos singulos pmutari. q̇bꝫ vicissim alteratꝫ. redit eadẽ simphonia vt pus. ex q̃ aĩaduertit nõ ĩ lacertꝫ vlnaꝝ tantã fore ꝯcordiã. tã numeri q̃ mẽsure q̃ põderꝫ rõne. Nu-

merus igit̃ erat q̃ncꝫ. ſ3 q̃ntus diſſonãs ẽ eiectus grandẽ l3 dederit occaſionẽ ꝑ ſui diſſonãtiã de ꝯſonãtijs iudicãdũ. Nã poſitꝭ iuxta ſe ꝯtrarijs priora pre alijs aut meliora eẽ videt̃. ꝯſideratꝭ itaqꝫ põderibus reliqꝝ in dupla. ſeſq̃altera. ſeſquitercia. ſeſquioctaua. ꝓportõe põdera repta ſunt Et hec limpide in figura depicta notent̃. ¶ Eam nõnunq̃ꝫ pictagore ꝯcluſionẽ a nob̃ iãiã ꝯceſſam. Nõnulli minus ꝯtradicere verent̃. eã etiã nemo gentiliũ equo fert aĩo ex q̃ null⁹ vatũ extiterit q̇ Orpheũ muſice haud dicat expꝰtiſſimũ. Mercuri⁹ cũ lyrã ꝑ teſtudinẽ (vt q̇dẽ fama ẽ) in monte cylleno ꝯperuiſſet p̄mũ Orpheo tradidiſſe fert̃. cui⁹ dulcedine ſeu cãtu bñ amatã. videlic3 Euridicen ab inferꝭ reuocaſſe fert̃. Saxa necnõ ſua ſpõte cithare ſuauitate ſemouere Eũ igit̃ illa de cã p̄mit⁹ modos dediſſe aiũt. ¶ Ceterꝝ q̇dẽ Moiſen artꝭ ꝯpꝰtorẽ dicere conant̃. eũ q̇qꝫ a limphe canoritate imp̄mis armonias ꝑpendiſſe arbitrãtes. Muſica nãqꝫ a mois q̃ ẽ aqua d̃r. eo q̓ ꝓpe vndas reptã extitiſſe ferũt. ¶ Aliq̇ denuo armonie originẽ a spherarꝝ circũgiratõib⁹ emanaſſe dicũt. Quãobrẽ affirmãtes. Quippe ex celoꝝ motib⁹ haud paruã ꝯcinentiã ob celeſtium corpoꝝ ꝯfricatõez. maximã deniqꝫ ibi fore ꝯcordiã. vti Empedocles docuit Huic ꝗ̃o opinioni Platonẽ q̇ cũ ſuꝑ quãlibet orbẽ ſyrenem ſtare crediſſet minime diſſentire videm⁹. q̃ꝫq̃ꝫ id ab Ariſtotele reꝑhendat̃ Hãc deniqꝫ ꝓpagatoꝝ pluralitatẽ ſm tp̄is lociqꝫ exigentiã ac regionũ diſtãtias pullulaſſe nemo dubitabat Tubal filiũ lamech añ diluuiũ apud Hebreos Moiſen. apud grecos Pictagorã. apud latinos Boetiũ inchoaſſe credim⁹. ex q̃ grecoꝝ more añ eũ in eccl'ia dei cantaret̃. Hũc igit̃ imitati ſunt ꝯplures. vti Gregorius Iſidor⁹ Joãnes de muris. Etiã etate noſtra viri q̇dẽ celeberrimi. Quoꝝ ꝛ nos ſequaces fore haud dedignamur Tubal verũtamen alios tp̄e p̄ceſſit quẽ merito tandẽ p̄mũ dicemus

¶ De cauſis Muſice artis Capitulũ terciũ

Armonice nãqꝫ arti vti ceteris cauſe quattuor inſite ſunt Vnde efficiens cauſa p̄mus artis inuentor fuiſſe fertur At an ne plures huiuſce artis diſquiſitores extant. aut vnus dũtaxat. Etſi plures q̇s oĩm p̄mus fuerit ſupra meminim⁹. Finalis ãt ẽ felicitatis eterne adeptio. Vel ꝓpius animi ipſorũqꝫ ſpirituũ recreatio. ¶ Formalis eñ ẽ nos in cantus ſimplicis mẽſuratiqꝫ noticiã ducẽs. ¶ Materialis vero cauſa ſiue ſubiectũ ẽ. quãtitas diſcreta. hoc ẽ numerus ſonorus. vel ad ſonoritatẽ ꝯtractus Cõſonantia ꝗ̃o ei⁹ eſt ꝓpria paſſio Et eius

ꝑncipia sunt ec regulatū Arsi ꝛ Thesi. Fit vtiq̄ ꝓcessus syllogistic⁹ more ꝯsueto q̄ad figure ꝛ modi exigentiā Sꝫ q꞉ mediū in demonstratōe ē definitio subiecti. iō definiret᷑ son⁹. breuitatꝭ tn̄ cā ꝓsupponit᷑ a Petro hispano not⁹ Sꝫ numerus in p̄nti nihil aliđ ē q̄ q̄titas ex vnitatibꝫ ad sonoritatē ꝯtracta Format᷑ exīde demōstratō h̄ pacto. Quicq̄d ē regulatū Arsi ꝛ Thesi ē ꝯsonās. sꝫ nūerus sonor⁹ est regulatus Arsi ꝛ Thesi. ergo numerus sonorus est ꝯsonans.

¶ De notifica tōe musices necnō diuisione eiusdē Capitulum quartum.

MVsica est liberalis ars armonie ex sonoꝝ vocū. modoꝝ. tonorūq̄ʒ diuisionibꝫ regulariter at modulatiue resultās Aut d꞉ recte cantādi sciētia. Dicta āt a moys grece qđ latini aquē vocauere. ꝛ ycos scientia. q̄nquidē secus fontiū decursus seu fluentiū vndaꝝ marginē fert᷑ eē adepta. recte q̄dē a moys cape ortū fatebamur. q̄si moysica. id est aquatica scia nūcupata. Nā moys grecū aqua latino designare autores ꝑhibēnt Atq̄ sine humoris bn̄ficio nullū ꝓrsus armonie delimentū. neq̄ʒ affabilitas ꝯsistere posse palā ē. Dicit᷑ eq̄dē (vt plerūq̄ʒ mens ē quoꝝ tn̄ Isidorus fautor existat) musica a nouē musis promanasse (qđ recte existimauerim) musas si ꝓ nouē loquendi instrumentis sumpserit Sin aūt q̄dē secus plerisq̄ʒ eius erit sn̄ia inimica ¶ Musas iccirco ad poesim celebratissimas remittā Europꝫ Calliopꝫ Euterpe Iouis ꝛ memorie q̄bꝫ musica. at etiā oīs ꝯsistit scia.

¶ Musica est duplex scꝫ naturalis ꝛ artificialis.

Naturalis est duplex scꝫ

Humana q̄ in corpe ꝛ anima ē situata. eo q꞉ melodia durāte fit hō recens ꝛ sup̄stes quēadmodū modulationū coaptatōe delectat᷑ plurimū. pari mō se cōtrahit si q̄d armonie fuerit deprauatum.

Celestꝭ aut mūdana ē supcelestiū corporū ex spherarum ꝯsonantia Ubi a plerisq̄ʒ maxima credit᷑ fore resonantia. qđ q̄dem roborant mathematici.

¶ Pro quo paulatim aīaduertendū. Si quam ꝯtra hostes adūce

re rōem poterimus. nūc fas est. Om̄ peripatheticoꝝ chorus. hanc in de celo ⁊ mūdo definitōem cū carpere niteref. in quo q̄dē actu repro bat ⁊ ꝯtra pictagoricos ac stoicos q̄ Syrenē ibi eē volūt decātantē Arguit Aristo. Nec ꝓfecto īmerito. vt istoꝝ ꝟba iacēt in forma. mē tem tn̄ diuinoꝝ poetaꝝ nequaq̄ tāgere nisus ē. Qui sermonib⁹ me taphoricis pleraq; in breuiloq̄o licite etiā fingūt. q̄s barbari mētiri volūt. mētiunf quoq; ⁊ ipi Uates igif tā dicti allegorice p̄ celestia corpa intelligūt illa entia optimā vitā ducētia p̄ Syrenē aūt ꝑmū motorē. de q̄b⁹ phus in octauo sermonū ꝑmoꝝ ⁊ in de celo ⁊ mun-do limpide peragit.

Artificialis. q̄ musa adiuuāte hūana. tā dem ducif in effectū de qua musica	Instrumentalis q̄ ex flatu moderata in vocis ꝓportionē asseritur. cuius voces q̄ꝫq̄ sint materiales. soni eius tamē sunt vocales.
	Uocalis est nouē musaꝝ ꝯsonātia. et di-uiditur in vulgarem ⁊ regulatā
Uulgaris siue vsual'	Est vocis emolimētū. ꝓprijs armonicalib⁹ instru mētis (quib⁹ regi quecq; cantilena debet) carēs. ⁊ est illa q̄ vulgus modulādo gloriaf. q̄d q̄dē gen⁹ (vt in suo prologo Persius fatef) doctrina brutis at-tribuere poterimus.
Regula	Est modulamē dulce. ac notaꝝ diasis ⁊ sinesis me diāte Arsi ⁊ Thesi. regulariter artificialiterq; ꝯsi-stens Et diuiditur in simplicē ⁊ mensuralē.
Simplex	Est specieꝝ eadē quātitas. vel est. figuraꝝ eq̄litas. Aut sic. ē cui⁹ figure nec augeri nec minui possunt vti patet in chorali
Mēsuralis	Est specieꝝ diuersa quātitas. vel ē. figuraꝝ ineq̄li-tas. aut cui⁹ notule decrementū cū augmēto patiūf iuxta signoꝝ exigētiā. ⁊ diuidif q̄libet in verā ⁊ fictā
Uera	Est cantio limites artis musice debite obsequens
Ficta	Est vocū p̄ insignia trāsmutatio. Hoc vtiq; ita p; nā si in claue ꝓpria signa hn̄te ponaf nota i tali cla ue nō possessa. vt de fa. et mi. p̄ b. ♮. signatꝫ. q̄b⁹ īser uire digne tenemur. tono cogente ⁊ necessitate


dlasolre
elami
ddlasol
ffaut
alamire
glolre
ut
Fut
Are
Cfaut
Dsolre
Bmi
cesolfa
ut
cesolfa
bfabmi
bfab
mi
alami
re
Gsolre
ut
Elami
Ffaut
Deductio sex vocum penes Arsim et Thesim.
Nullū inquā modū vnq̄ʒ meliorez nostris ado/
lescentul' inuenire poteram⁹ in arte musica q̄ʒ vo
cū signa l'ris inherētia leue man⁹ singulas p iun/
cturas adaptarem⁹ q̄ mediāte dat' disposi° seu no
ticia ꝯfusa de singul' in hac arte pagēdis. vt etiā
q̄nā refert. vn⁹. Disce manū tm̄ si vis bn̄ discere
cantū Absq̄ʒ manu frustra disces p plima lustra

ela.
ddlasol
ccsolfa
bbfa♮mi.
aalamire
gsolreut
ffaut.
elami
dlasolre
csolfaut.
bfa♮mi
alamire.
Gsolreut.
Ffaut
Elami
Dsolre
Cfaut.
Bmi
Are
Γut



Clauiũ coordinatio

¶ Juniores astutius ꝑfecto pleraq; ꝯcernẽtes stilo quodã vsi illu/strissimo igeniosius q̃ꝫ huiusce artis subtilitatẽ ꝯsiderãtes nobis practicãdi maneriem iudeficiẽter tradidere. cũ oĩa icc irco luculẽter in craticula manus ꝯpicta nõ recitarent figurã hãc ꝑsentẽ adiecere materiã subiectã totius rei lucide in se cõplectentem

Liuide pone tuũ tandẽ exitiale venenũ
Non aliud ledis. te furor iste necat

¶ Pars secunda huius.

SEd de prima hactenus. deinceps ad scđam huiꝰ partẽ festinãtes. in q̃ q̃nq̃dẽ nũeri sonori integra ⁊ ꝑfecta latet vis. natura ⁊ eẽntia sua. Eaꝫ ꝑsertim ꝑ cap̃la scindẽtes. Septẽ q̃dẽ interim honore digna annectando. Que tanq̃ꝫ potiora musice artꝰ facundiã lepide dilucidat. vt sunt Tonus Modꝰ Mutatio Clauis Vox Cantus Littera. Ex q̃bꝫ tota ordine retrogrado musica ꝯstabit Gregoriana.

¶ De litteris Capitulū pͥmum

Pollicis in capite scribi vult Gāmaut apte
Quod grecam formam p scripturam cepit istam. ¶ ut
Mox alphabeta connectis in ordine trina.
Uocibus adiunctis. quas dat tibi musica cunctis
Pro signo vocis istic vocem vocitabis
Hec alphabeta sinistra manus sociabit
Per quorum voces cunctos cantus variabit
Prima duo finit g. ternum cursitat ad. d.

¶ Littera elemētaris extat figura. circa quā cantoꝝ versaᵗ intentio

¶ Littere cm̄ specialr̄ capte sunt septē. A B. C. D. E F. G Numero aūt viginti. Que q̄dē pͥma sui distinctōne tripharie partiunᵗ. Prime nāqꝫ septē ad G finale festinantes. sibi nomen capitale vsurpant. Alter ordo litterꝫ suis Septē ad. g. supmū currētibꝰ. minutū nomē ꝑbēt. Reliq̄ ꝟo q̄ttuor ad. d. excellēs ꝑficiētes. Gemine dicunᵗ Ratio etem̄ denominatōis pͥmaꝝ septem est litteraꝝ grossicies. sequentes aūt qm̄ prauis characteribꝰ chartula insigunᵗ. parue sunt dicte. Cetere ergo ab his geminantur (Obiectio) Quāqꝫ pleriqꝫ oppositū asserere minꝰ pudent. Duplicantes q̄qꝫ scd̄e distributōnis tres posteriores. e (videlicet) f et. g. minutas Hoc deniqꝫ dicētes arguere dr̄nam litteraꝝ his similiū. inferioꝝ. s. pͥmi alphabeti. Solutio lr̄as iamiā ꝑlibatas. Apprime dicimus ab infimis equalibꝰ sibi q̄nquies differre (ea ꝑsertim de cā hm̄ōi geminatōis plixitatē (cū natura plurimū breuitate delecteᵗ ꝑlongatione q̄dem spasmos emiserit) abesse cupimus ¶ Primo igiᵗ in hͦ differūt. qꝛ si vna linea accūbit. sitis sibi seu dupla eiusdē spaciū colit. Scd̄o. si vna ē capitalis altera minutis ꝯputabitur Tercio cū vna fuerit finalis reliqua supacuta erit Quarto. vna de impari existente numero. octaua eiusdē ipari iūgaᵗ. Quinto. si vna fuerit alicuius primoꝝ cantuū Altera de scd̄o eiusdem extat.

¶ Pro q̄ tn̄ corollarie aīaduertendū ē G grecū a graiis nonduꝫ fuisse adinuentū. nec e. excellens cū b spherico Juniores quippe intrinsecus ꝑfundiusqꝫ cū ad rerū omniū fundamēta intuerenᵗ (ita vulgo q̄dē. iactis fundamentis edifica. Qd̄ minus Senece puerbiū denegat. dicens maxima parsimonia in fundo est) Jccirco adu/

cere queq3 necessaria forent in arte Musica. vtile eis visuz est Nos igitur eoꝝ audacia ↄfisi. haud verecūdie. imo potioris ↄplacētie bene ficio. vota complendo indigētiaz vt ipi ꝑpulerūt impellere sedulo conamur. Uerūtamē nō minus priscis ac recentibꝫ obtēperabimus Nihilominus regulis seu documētis ↄtētamur. Cū nullus tā inge/nuus q̄n ex veteꝝ dogmatibꝫ quicq3 sibi adaptauerit ¶ Obijceret ita q3 q̄s ↄtra p̄dicta hoc pacto. Si greci greco caruerūt. Quid tūc mouet g. grece scribi ꝛ ꝓferri. ¶ Sol'o. Quāobrē ad hoc dicunt q̄/dam musicam p̄mitus a grecis emanasse. A latinis tandē sibi com pletionem assumpsisse

¶ De quidditate vocū earūdēq3 decisione Cap'l'm scd'm

Ut re mi fa sol la voces musica cantat

Ordine sinistra septeno quas manus optat

Impar iunctura sit queuis linea dicta

Uult numeroq3 pari spacium iunctura notari

Linea bis quina nonies spacio sociatur

¶ Uox est aer spū vitali nouē mediātibꝫ musis ꝓberatus Uoces musicales vsui nostro aptabiles sex ↄstat esse. vt. re. mi. fa. sol. la. Et hoc de eis in generali rōcinando ꝓ tāto. q2 sola voce ab inuicē sunt distincte Sinautē ꝓprie quidē ꝛ natural'r sermonē ꝓbendo. ꝓut so no ꝛ cantu distinguūtur tribꝫ saltē vocibꝫ Musica cantat. videlicz vt. re. mi. vel fa. sol. la. Quas q̄dē septies iteratas in scala nostra cō/stituimus. His itaq3 vocibꝫ iā dictis. pleraq3 cuiuscūq3 generꝫ can/tica depromūtur. ꝑ crebrā ↄtinuamq3 harum variationem

¶ Pro quoꝝ intellectu supponitur p̄mo. q hic vox nō ꝓ vera voce sz ꝓ signo vocis capitur. Scd'o aūt ꝓ dicendoꝝ serie supponitur. q cātus in voces reciproce diuidūtur. quoniā queādmodum sex sunt voces tres sunt cantus

	vt	re	mi
Nā i q̄cūq3 positōe	bmolles	naturales	♮durales ↄsistūt
	fa	sol	la

¶ Quid clauis. ꝛ q̄t ordines vsurpent claues. Cap'l'm terciū

Hinc alphabeta poteris cognoscere trina

Primi scito graues alphabeti fore voces

Ex quibus extremas dic quattuor associatas.

Esse graues. quia vocē graui resonare videntur

Dic quia finales cantum' finire iubentur

Alterius voces cunctas fore dicis acutas

Clauis est cuiusuis cant⁹ mediāte quorūlibet caracterum signatura saltim voce radicatorꝝ expssio ¶ Dicūtur inquā claues in arte musica instar realiū clauiū: vti nāqꝫ physica clauis occulta expmit. Ita deniqꝫ clauis musicalis subsidio armonica ars auspicacissima modulādo nanciscitur.

¶ Pro cuius rei notitia sciendū septez dūtaxat esse claues maxime specie differētes. Cetere eñ ab his quotquot superint. nō nisi grauitate ꝛ acumine distinguūtur. eo ꝙ penit⁹ eedē resumūtur lr̃e. si nō tñ pares sint oīno. cū forsan figura vel situ dispares ēēnt. Illud eqdez distinctōem speꝝ ēēntialē minus innuit. Nēpe ne prorsus eedem extiment. Huiusce artis disquisitores p̄dictis differētijs accñtalibus claues diuisere. pgā itaqꝫ. atqꝫ qđ reliquū est in pauca ɔferā Cōmunē de his p̄hendo orōnem tot ɔstat ēē claues quot in manu dictiōes Etsi etiā nō sp easdē voces repetam⁹. Cū p̄mi vocū īpositores ea tēpestate nec eisdē vocibꝫ vsi essent. nec tot forsitan egissent. Nos pfecto recensiores cūcta subtili⁹ circa artē pscrutātes. et ꝗ priscoꝝ nouule nostris carminibꝫ minime satisfacerēt Cūqꝫ p̄sertim equale sit in octauis iudiciū. siles certe eisdem donamus voces.

¶ Ex ꝗ corollarie elicit̃ claues posse in infinituz plurificari. eas tñ nūero differri nō spē (cū sp eedē lr̃e repeterent̃ (nemo negat Ne ergo illud nobis vicio det̃ priscoꝝ limites inseq̄ conamur. Itaqꝫ viginti vna cū eis donam⁹ voces vtputa Γut. Are. Bmi. ꝛc. Quarū q̄dez q̄nqꝫ tātūmō signātur videlꝫ Γut. Ffaut. csolfaut. gsolreut. ddlasol Quippe oēs in linea accūbent Harū q̄dam veo sunt magis familiares. vtpote Ffaut. csolfaut. gsolreut. Γut rariuscule vtimur. ddlasol sigit̃ rarissime. p has inquā oīs cant⁹ regulariter seu irregulariter positus regit̃ ꝛ modulat̃. Denoīant̃ necnō signate vel signande. Quī circa canticoꝝ initia expsse situant̃. Reliq̄ nō signate. i. q̄ non regunt cantū nunq̄ꝫ in libris signātur. sꝫ implicite ꝛ virtualr̃ sunt ɔsiderate

¶ Et q̄d bfa♮mi cuius p̄ma figura est b Altera est hmōi ♮. q̄ min⁹ signātur ni in cantuū variatōe. mollis in ♮duralē ꝛ id e vestigio

¶ Unū tñ referā ne recidat C p̄mū p̄mi cantus ♮duralis nonunq̄ꝫ signari oportere quāq̄ꝫ id raro fiat regulariter: tñ nunq̄ꝫ fieri dꝫ. agat eñ quisqꝫ s̄m vt sibi expedire videbitur

¶ Sciendū scđo ɔclusiue. ꝙ tot prisci vtebant̃ clauibꝫ cū tot eoꝝ cantilenis satisfacerēt. Tot deniqꝫ apte īmo facillime cōibꝫ mortali-

um vocib⁹ ꝛ haberi ꝛ formari poterant. Nostra q̄dē tēpestate cū nos nōnūq̃ discantu vtamur eisdē certe haud ꝯtētamur. Nec mō in cantu ꝯposito fit hec clauiū subauditio. Verū in certo cantu simplici (potissime que iuniores dictarūt) licitū ē plerūq̃ voces ꝛ veras ꝛ fictas subaudire. quāq̃ hec nōnullis videant̄ ꝓcul a rei veritate discedere. nihil suauitatis in his includi debere. cū sepe nūero antiq̄ꝝ methas trāsgrederemur. pleriq̃ tn̄ nostro euo priscoꝝ regulis contenti nihilomin⁹ indigentia ꝯpulsi limites excedere nō verētur. Nec immerito reuera. nā simplicē fuisse musicā legimus adeo vt quattuor neruis integra cōstaret. idq̃ ad Orpheum durasse. Quintam vero chordā dehinc chorebo adiūxisse fertur. Hiagnis vero phrix his sextū apposuisse neruū. Terpandrus Lesbius septimū. Ita equidem successu tp̄is pleraq̃ alia q̄ cū cernerent̄ necc̄aria circa artē a quibusdam sunt adiecta. Et cū quisq̃ suo arbitrio necc̄itate tn̄ mot⁹ q̄ppiā apposuisset. cur idē nobis ꝓhibitū foret. imo nos regulis ꝛ mādatis ꝯtenti queq̃ nobis necc̄aria adiectis absq̃ iniuria adiciemus.

¶ Hec lucidius patebūt in posteris p̄ figuras ꝛ exēpla. eo q̄ magis idonei p̄ exēpla (vt ph̄o placet) efficiamur

¶ De cantu ꝓprietatibusq̃
eiusdem Capl'm quartum

¶ In trinas species cantum distinguere debes
 Bdurus primus. naturalisq̃ secundus
Tercius hinc cantus bmollis erit vocitatus
 Bdurum triplo reliquos cantus geminabis
Do tria g duo c bis f his cantib⁹ apte
 Bmollem dulce. ♮durum succine dure.

CAntus est modulaminis s̄m Arsim ꝛ Thesim ꝯgrua coaptatio. vel Cant⁹ ē melodia ex sono tono ꝛ mō p̄ vocē viuam formata. Quem odā nos nōnūq̃ laudē vocam⁹. Hūc nāq̃ Guido vna cū antiq̄s triplicē eē voluit. ♮duralē. naturalē. ꝛ bmollem. Postq̃ eni p̄ceptores manū inuenere. Insup̄ ꝛ lr̄as locales pariter cū vocib⁹ cantū ita diuiserūt. vt si general'r sumeret̄ foret p̄ma diuisio cū eēnt tres cantus (vti iamiā meminimus) in genere q̄s tres cantuū ꝓprietates vocamus. Reliquū g̃ est scire. q̄ si sp̄eal'r capiat̄ tūc priora membra di-

nidendo septẽ existãt cantus. quos deductões appellam⁹. tres ♮du
rales. gemini molles. totidẽ naturales. ex quo note oẽs septies i sca
la ꝯperiãtur. Jccirco ꝑmus q̃ durus appellat duriori seuioriqꝫ mo/
dulo ꝓfert. Belle enĩ ꝛ cõmode eũdẽ vocam⁹ ♮duralẽ. qm̃. ♮. i. mi
duriter modulat. q̃ vox est rigidissima. Naturalis idẽ ꝙ mediocris
qm̃ neqꝫ duri cã. neqꝫ mollis grã ꝯcinit. Mollis est tercius nec im/
merito blandicie enĩ expalpat. Huius rei causa est maxime cuꝫ bfa
♮mi fa occinit vocem dulcissimam

¶ Pro cuius rei sollicitudine ampliori. Aduertendũ ꝙ ꝑmus ꝛ
tercius cantuũ denoĩatõem a bfa♮mi capiũt. nõ tñ ꝙ in. b. claue in/
cipiant. ſꝫ ita dicũtur ꝙ ꝑmus eoꝝ ab. a. in. b. duriter scandit ꝑ inte
grũ tonũ. vti de re in mi vel ecõuerso. qua de re ♮duralis nũcupatur
¶ Alter ab a in b. molliter scãdit dũtaxat ꝑ semitoniũ. q̃re bmollis
dr. vtputa de mi in fa. et ecõtra descẽdẽdo ¶ Alius vero ab his distin
ctus. naturalis eũ vocitatus. quasi nullo b♮ indigens. nec aliqđ in
trans. sex notas tñ ꝑfecte obtinet. Quãobreꝫ im positoribꝫ honores
deferendo naturalem quidam vocant

¶ Aduertendũ q̃qꝫ scđo ꝙ ♮duralis habebit ♮ in inferiori ꝑte q̃/
dratũ bmollaris aũt b inferius sphericũ ꝓpter repſentatõis ꝯueni/
entiã. qm̃ figura ducit in cognitõem nature rei Arestotelẽ habeo au
torẽ. in scđo de celo Nã qđ quadratũ est ꝓpter acies durius ẽ tactui
qđ vero rotũdũ mollius tãgitur.

¶ Est igit qđlibet illoꝝ b♮ trinomiũ. ꝑmũ ♮durũ ꝓpter durũ ascẽ
sum ab a ad b dr. Scđo quadratũ ob littere figuratõnem. Tercio
♮mi. q2 qñ in libro cantuali signat repſentat mi sic. ꝛ facit in mono/
cordo. Aliud vero molle dr ꝓpter mollem inquã ascensum ab a ad
b. b rotũdum a figura eius. Sed bfa dr q2 fa representat.

Jtẽ dicũtur claues impedimẽtales sic se mutuo occupãtes ꝙ qñ
vnũ apponit alteri vim aufert ꝛ econtra.

¶ Uñ postremo paulatim audi dicebam⁹ in capite pñtis capituli
septẽ cantus. septẽ deductões (cũ voces in manu septies dũtaxat re/
peterent) existere. Jstud ꝑsertim referã ne recidat. vt q̃ cantu mẽsura
li vterent septẽ iste deductões suo modulamini haud satisfaciũt im
mo vt ꝑtactũ est. q̃cũqꝫ eis necãria adiectis adiȷ́cere nõ dubitãt At
etsi sinomenus quẽ applicarẽt. in craticula manus exordiũ nõ habe/
ret. cũqꝫ ibidẽ ꝑter septẽ deductões nec vox nec vlla clauis supesset.
Nihilominus tñ cũ oĩbꝫ duplis eadẽ sit ꝛ natura ꝛ ꝓportio Jdẽqꝫ
sonus. idẽ deniqꝫ iudiciũ de illis vna cũ eis sumemus. Attendẽtes q
dem virtualr ꝛ implicite eas voces quas habet formaliter ꝛ expresse
eius dupla vel bisdupla ſm cõem scale coordinatõem. Qđ plerũqꝫ
ita in plerisqꝫ. de similibꝫ idem est iudiciũ. Hoc vtiqꝫ in musica est

pro primo principio sumptum. Nonnulli tñ has voces fictas asse runt capientes fictas ꝓ illo quod est hoc loco inusitatas. partim eis ꝯsentimus. Sed si pro falso fictum sumpserint falsuz quoqꝫ dicūt nec est contra cos instandum

¶ Ex quo corollarie sumit. ꝙ quādocūqꝫ aliqua vox assumit in scala vel extra. si hmōi in eius octaua correspondentiaz habuerit est vox vera. si vero nō iam dicetur ficta.

¶ Sūt igit nōnulli vnicuiqꝫ attribuentes modulo duas notas q̄ si sibi conuenientes. Nam ♮durali prebent mi ⁊ la. Naturali re ⁊ sol Bmollari vt et fa. Cuius rei ordinem figura sequens sufficienter exponit.

Cāt⁹ ē duplex
Generalꝰ et est tri plex scꝫ
♮duralis qui aspere dureqꝫ sonat. rōne em̄ signi ac soni durus est nūcupatus
Neuter vero est nec rigidū nec leuē emittēs sonuz immo partem ab vtroqꝫ sumit
Mollis dulce necnon molle tonās. littere causa. ⁊ soni gratia bmollis est appellatus

Speālꝰ ē septu plex
bmollis
scd̄s ffaut ddlasol
ꝓm⁹ faut dlasolre
ꝑnᵐ capiti ⁊ orexim
naturalꝰ incipit ⁊ finit
scd̄s csolfaut aalamire
ꝓm⁹ Cfaut alamire
terci⁹ gsolreut ela
finit elami
♮duralꝰ
scd̄s Gsolreut
ꝓm⁹ icipit Γut Elami
q̄rū q̄ſqꝫ hꝫ sub se duas voces. vt su pra.

Di ꝟsus prebent
Judiciū C f g
Mediū In F natural b bmol c qꝫ ♮dural
Finem A d e

¶ Ceterum exerpta clarificando ne nobis id vicio donetur. ponemus vtrarūqꝫ viarū seu ydiomatū dictorū necnō in hac arte dicen

dorꝝ experientiā Grecorꝝ videlicet ⁊ latinorꝝ scalam intuendo. Que vero materiam ita clarant. vt singuli breuiloquio queqꝫ ꝑcipiāt.

¶ Tandem voci practicam adiectis (vt sese discentes ꝯcinendo exerceant) reductiue adijciemus. ꝫm vniuscuiusqꝫ septem cantuū Arsim ⁊ Thesim. ¶ Nunc igitur quibꝰ nominibꝰ greci neruos appellauerint. ⁊ quō eorꝝ noīa nostri interꝑtati sunt. quotve tetracorda reperiri possint subiecta descriptio facillime ostendit

Hec scala ꝑ pictagorā tradita atqꝫ inuēta est quaꝫ venerabilis Boetiꝰ ꝓpter discordiā ī latinū trāffigurauit vt latini eo meliꝰ subtilissimā hanc sciam acq̄rere valeāt

	e	
Hyꝑbolee	dd	Nete hyꝑboleon
Excellētes	cc	paranete hyꝑboleon
	bb	trite hyꝑboleon.
	aa	Nete dyezeuginenon.
Dyezeuginenō	g	paranete dyezeuginenō
Disiuncte	f	trite dyezeuginenō
	e	Paramese
Synēmene	d	nete synēmenon
Coniuncte	c	paranete synēmenon
	b	trite synemmenon.
	a	Mese
Mese	G	Lychanos meson
medie	F	Parhypate meson.
	E	Hypate meson
	D	Lychanos hypaton.
Hypate	C	Parhypate hypaton
ꝑncipales	B	Hypate hypaton
	A	Proslombonomenos
	Γamaut apud latinos	

¶ Hec scala dicta cū dicēdis ɔnectēs. qb⁹ noib⁹ atq̄ d'ntijs accidētalib⁹ nostri claues nūcuparūt. necnō experimentū precedentiū pbes tonorūq̄ difficultatē in generali ostendit

Geminate siue duplicate eo q̄ t'les sreduplicāt

Excellētes dicūt. q⁊ tonorū methā excellūt.

Supacutas hosce q̄tuor appellam⁹. q̄ppe sonāt citissime ⁊ sonū clariorē reddunt

Minute vl' parue cū p'uis lr̄is scriberent

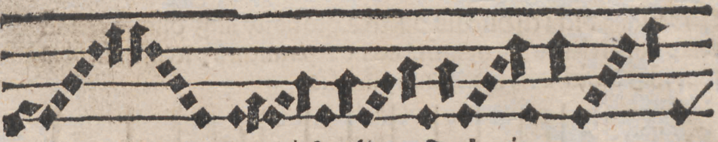
Acute nuncupari volūt siq̄dē soni vehemē'ti⁹ pcusso aere excitent.

Finales dicunt oīs nā q̄ toti⁹ solito more suū t'minū ibis sumit

Capitales vel Grosse. q̄m figuris capitalib⁹ ⁊ grossis scribuntur

Graues dicunt grauē em ⁊ asperū hn̄t sonum

Clauiū quoq̄ spēs	Triplex lr̄āȝ distributio	Ecce scala ficta non	♮ duralis prim⁹	Naturalis prim⁹	bmollis prim⁹	♮ duralis 2⁹	Naturalis 2⁹	bmollis 2⁹	♮ duralis 3⁹	Generalis tonorū agnitio		
	e	b							la			
	d	b						la	sol			
	c	♮						sol	fa			
	bb	b♮						fa	mi			
	aa	b					la	mi	re			
	g	b					sol	re	ut			
	f	♮					fa	ut				
	e	b				la	mi					
	d	b			la	sol	re					
	c	♮			sol	fa	ut			5	6	tonorū
	b	b♮			fa	mi				3	4	Affinale
	a	b		la	mi	re				pi	2	le
	G	b		sol	re	ut				7	8	
	F	♮		fa	ut					5	6	tonorū
	E	b	la	mi						4	3	Finale
	D	b	sol	re						pi	2	
	C	♮	fa	ut						7	8	Affinale
	B	b♮	mi									le
	A	b	re									
	Γ	b	ut									

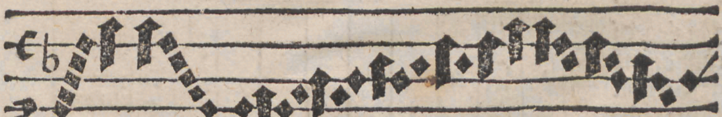


Primi cantus ♮duralis. Deductio



Primi Naturalis cantus Deductio

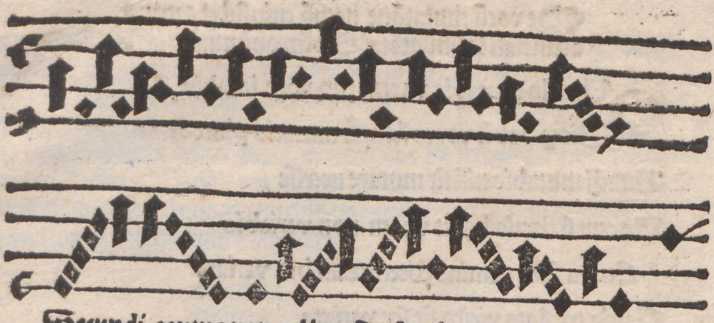




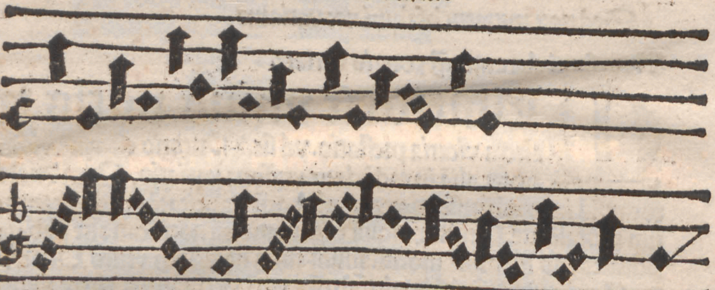
Primi cantus bmollis Deductio



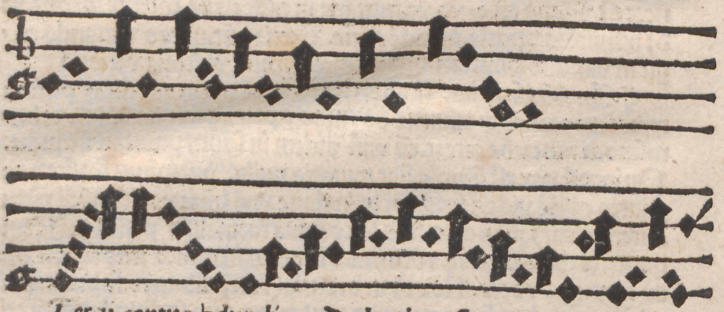
Secundi cantus ♮duralis Deductio



Secundi cantus naturalis Deductio



Secundi cantus bmollis Deductio



Tercij cantus ♮duralis Deductio postrema



¶De vocū mutatōne necnō cuiuslibet cantus artificiali solmisatōne. Caplm quintum

QUando mutabis vocem pro voce locabis
Sicq3 dabit voces semper mutatio plures
Nunq3 mutabis nisi sit mutare necesse
Uocem si clauis habet vnam non variabis
Cuius sunt gemine poteris eam bis variare
Clauis triplata vicib9 fit sex variata
Sed non mutatur bfa♮mi nec variatur
Nam fami clare nunq3 poteris variare.

MUtatio est vnius vocis p altera vicaria prestatio. vel sic. Mutatio est vni9 vocis ppter aliā in eadē claue vnisona variatio. Quaz duab9 de causis inuentā fuisse diceremus. ob vocū paucitatē videlz τ cantuum pluralitatē. Oriūtur inquā ex mutationū notificatione plibata pditōes tris nō min9 modulamini cuiq3 nccarie q3 vtiles Quaz pma (q ex porib9 definitōis dictōib9 scz vni9 vocis ppter alterā sumitur) est q quis mutare volēs in clauib9 vocū pluralitatē supponat ncce est. Scda est q voces mutāde in eadē claue cōtente fuerint. vt dt definitōis pticula. in eadē claue. Tercia aūt. notas variando exigit in vnisono pnūciari. quādo dicebamus. vnisona variatio

¶ Quorūdā opinio qnqdē claues vocē dūtaxat vnicaz pdētes repelli exoptat. eo q definitio dt vnius ppter alterā. ita videlz vt huiusmodi mutatōe careat. cū vnū τ idem in seipm pmutari nequeat. Quippe si vox est simpla fiat mutatio nulla. pncipium forsitan negantes easdē videlz fore voces in claue vnā hnte vocē (quāq3 virtualiter habeat) quas eius silis seu octaua formaliter possidet. Idem quoq3 de clauib9 duaz vocum arbitrantes in omib9 istis saltim duas contineri voces. Nos tn in octauis (vt sepenumero supra meminimus) semp eandem fore τ vocem τ mutatōem tam sursum latis q3 etiam deorsum ¶ Nūc autem cuiusuis clauis natura est exquirenda Imprimis igitur de vnuocis peragamus ut constructum est ex gramma greco. et vt. porro vt vox ♮duri primi extat cantus

Are scda dictio penes nos. antiqui qm ut carebant suam musicam in Are accipiebant. postremi vero profundius ingrētes ut

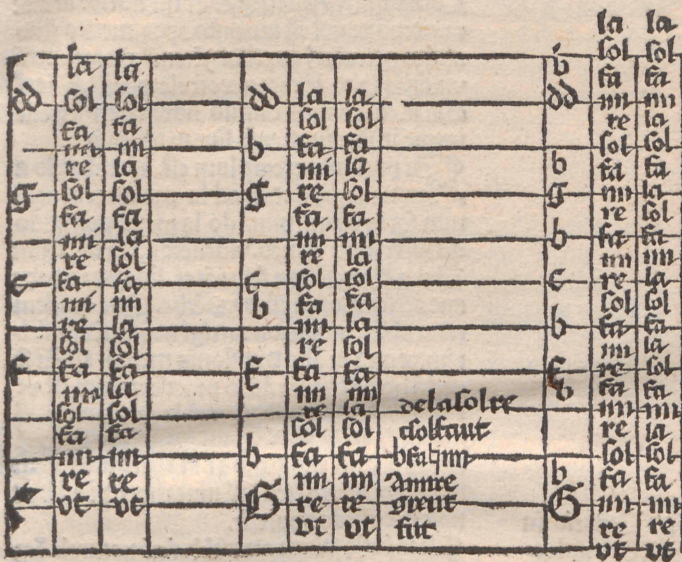
reperierūt nostre musice principium quaz subsequitur Are. Secūda incepti cantus ♮duralis vnam vocem scz re habet ♮mi ♮ clauis est insignitiua. mi vox est tercia asperi primi Cfaut clauis est que interdū maioris certitudinis gratia ꝯsignatur fa vox est quarta ♮duri primi. vt vero vox est naturalis primi que penes Arsim ⁊ Thesim variantur. Dsolre ⁊ Elami vna cum ffaut binas voces produnt. vt patebit. ita profecto est ⁊ in alijs vt patere practicanti poterit figura sequenti.

		aalamire		
		gsolreut		
	tres voces	dlasolre	Sex mutatio-	
	et sunt sex	csolfaut	nes habentes	
		alamire		
		Gsolreut		
		ddlasol		Superest bfa♮mi
		ccsolfa		et bbfa♮mi i quibus
	duas vo-	ffaut		nō repit mutatō
Omnis	ces. et sunt	elami	Geminas hn̄tes	ꝑpter voces dis-
clauis	octo	Ffaut	mutationes	sonas q̄s vna va-
aut hz		Elami		riare nequimus.
		Dsolre		Vel q2 hmōi cla-
		Cfaut		ues gemine extāt
		ela		
	vnā vocē	♮mi	nullā hn̄tes	
	et sunt q̄t-	Are	mutationez	
	tuor			
		Γut		
		Simpla		nulla
Si vox est		dupla	fiat mutatio	bina
		Tripla		sena



¶ Affectās itaq̧ artificial'r oēm cantū solmisare

¶ Apprime cuiuslibet cantus exordiū cernat vt mox indicaret in q̄ claue talis cant⁹ inchoat. Scd̄o videat de cuiuslibet modulaminis Arsi ꝛ Thesi. Qm̄ si hm̄oi cant⁹ sursū tēderit vox posterior clauis quā attingit sumēda erit. Sz si cant⁹ deorsuz ad ima videlȝ p̄cipitatus fuerit. p̄or nota eiusdē clauis captāda venit. ¶ Tercio visendū est sedulo fa p̄ximū ad qd̄ cant⁹ tendit respectu cui⁹ p̄ma nota cantilene captāda est. ꝛ ex ꝯnti oēs sequētes q̄ad mutare licitū fuerit. Talis nāq̧ mutatio nō denuo ꝯmitti dȝ nisi respectu posterioris fa. nec nō sp̄ eq̄dē vsq̧ ad modulatōis orexim p̄cauēdū est. qd̄ dehinc experientia practicabit ¶ Tādē studiosissime q̄s videat de b. claue an mi vel fa exigat. Pro cuius euidentia diligētiori sciendū q̄ b molle in bfa♮mi. ac etiā vspiā alibi signatū fa repsentat. ♮ vero quadratū. mi denotat. Ob hoc nōnullas adyciemus regulas spēaliores. Quarū p̄ma extat q̄ q̄uis cantio 3.4.7.8. tonoꝝ dicit ♮dural postulās in bfa♮mi. mi. nisi esset spēal'r ibidē appositū b rotūdū. tūc vero dicēdū erit fa. Scd̄a ē q̄ in canticis p̄mi ꝛ scd̄i tonoꝝ sup alamire scandentib⁹ secus est. Qm̄ si hm̄oi cant⁹ p vnicū gradū ascenderint in b claue. fa dicem⁹. Si aūt altius ptrah. tūc vt in plurimū dicemus mi. ¶ Postremo vero dicendū q̄ in modulaminib⁹. 5. et. 6. tonorū sp̄ fa in bfa♮mi situat. nisi esset ♮durū signatū. qd̄ tn̄ raro fit. canendū est ibi mi. Et patebūt singula hec limpide in notulis. ob audientium beniuolentiā ꝛ ꝯstantiā in ꝯcinentiā redactus.



Arsis ꝛ Thesis oīm tonoꝝ ī bfa ♮mi mi canen/tium

Arsis ꝛ Thesis tonoꝝ in b.cla/ue fa dicentium

Scala ficta q̄ note cantātur vbi cani nō de/bent

Cōmunis (q̄ a plerisq3 colit̄ q̄si notior sit altera. necnō penit⁹ est iuuenib⁹ apta. merito ḡ ab aliq̄b⁹ p̄ticularis appellat̄)ē vni⁹ ꝑpter alterā vnisonā in eodē caractere scale depositi⁹. h̄ ē tal̄ causat̄. cū alicuius cantus note vlteri⁹ extēdi nequeūt. siue in ascensu siue in descensu

¶ Si primum exemplum est. ascendendo a Gammaut gradatim ad la proximū contentum sc3 in elami. mutādo la in mi ꝑperando ad superiores claues. videlicet ad fa in Ffaut Uel p dyatesseron festināter. siue dyapenthe aut ad semitoniū cū dyapēthe. Que quidem nota absq3 mutatione attigi neq̄t. mētali saltem. de qua in alio diuisionis mēbro. ¶ Si secūdū hoc est descendēdo practicandum est vt prius. exempli causa. ponat̄ la in alamire. q̄modo cū ad ly vt. de Cfaut inclinādo tunc vlterius nec fiet progressus nisi trāsformet̄ vt in fa. nec h3 ꝑfecto fieri tal̄ mutatio nisi ad hoc nos necessitas ꝯpulerit.

¶ Mutatio in vli est duplex

¶ Prop̄a (q̄ saltim a perit̄ habet̄. naturali q̄q3 industria q̄dā. cū libri pene oēs ea caruerint. ⁊ si de ea q̄q3 disseruerint. modicū tn̄)ē vni⁹ vocis in terciā an̄ fa variatio Aurib⁹ inquā purgat̄ aīaduertēdū ē corā h̄mōi mutatōis agnitione. q̄ si cant⁹ aliq̄s vltra la p̄cedētis fa ascēdere conat̄. aut sub vt eiusdē fa descēdere. ita videl3 q̄ sequēs nota absq3 mutatiōe attigi non p̄t. obseruādū ē itaq3 sequēs fa qd̄ se solmizāti prim⁹ obtulerit ascēsu siue descēsu. mutādo p̄sertim terciā an̄ h̄ fa. Ac etiā si fa respectu cui⁹ mutat̄ nullā habeat notā in claue an̄ se sitā. q̄ mutādū ē. nihilominus tn̄ sp̄ 3ª aut explicite aut īplicite mutari d3. qd̄ q̄dē d̄r notāter propter magna īterualla queadmodū dypason semitonu sc̄ū dyapēthe ⁊ tonu sc̄ū dyapēthe. et sic de alijs. in q̄z ascēsu vel descensu (⁊ h̄ maxīe ꝑpter paucitatē spē drñtiū) mutari nō p̄t vocali saltē mutatiōe. q̄q3 tn̄ bn̄ mētali vt patebit figurā hāc deducēdo Nec vnq̄ sc̄dā3 eiusdē fa mutatōe omissa attingere l3. q̄uis etiā subinde (vt iā dictū est) terciā ꝯplectamur

¶ Explicita est duarũ vocum expresse positarũ vicissim se removentium platio. Sensus huius est. ꝙ ambe voces mutãdo exprimunt in claue illas notas ptinente. Que ꝛ de vtraqꝫ scꝫ tam cõmuni ꝙ ppria mutatõne (vt sensui placet) intelligi potest. Alio nanqꝫ vocabulo vocalis nuncupatur.

¶ Implicita (que ꝛ mentalis appellatur) est vnius vocis vel vtrarũqꝫ tempore mutandi in ore retẽtio. Sententia eñi est ꝙ nõ ambe voces siue note in mutando proferuntur. Et talis (vt patꝫ in eius definitõne) iterum est duplex

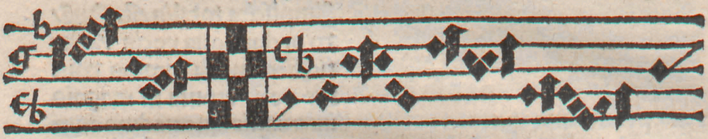
Implicita totalis est. Quãdo in claue qua vocis variatio fieret nulla prorsus ponitur vox. vtputa in magnis interuallis. quemadmodum dyapason dytonus cũ dyapẽte in quibus ab vna ad octauam nulle intersunt note. necnõ in mutatõne iam pretacta reperitur vt patet cantum assidue intuenti.

Implicita partialis est. Quãdo vna dũtaxat nota canitur Altera vero in anima reseruatur. Que q̃dẽ cantui mensurali nõ parum imo multũ deseruit. nõ modo figuratio sꝫ etiã chorali plurimũ placꝫ et potissime õmi cantui in cõcinentiã redacti. eo ꝙ tenor sibi duas voces assumẽs mutãdo. cũ discantu dissonaret Nauseã q̃qꝫ ꝛ tediũ aduertẽtibꝫ iduceret. merito igit implicite mutare discamus.



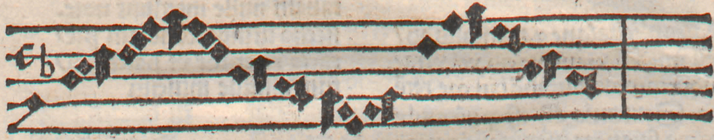
Mutatões fere omnes scđe distributõis in naturam ⁊ econtra

Discantus



Prime deductõis mutatões

Tenor

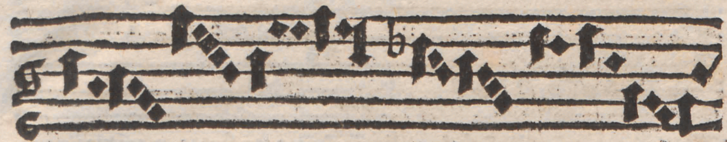




Tercie deductõis bmollis mutatões

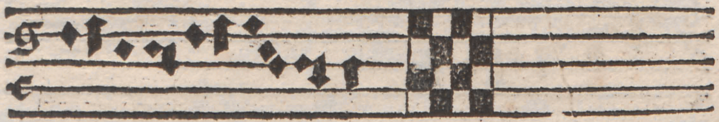
Bassus





Mutatōnes fere omēs. Tercie reductōis ♮duri in naturā ⁊ ecōtra.

Discantus.





Scđe reductōis Exempla.

Tenor





Prime reductōnis ♮duralis mutatōnes

Bassus





Mutationes nōnulle scđe bmollaris in voces fictas ⁊ ecōtra

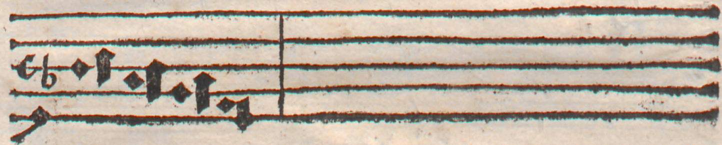
Discantus

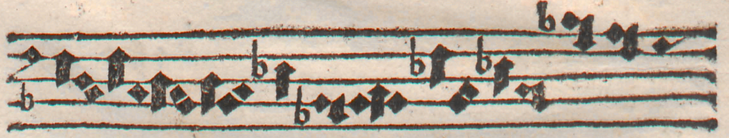




Prime reductionis Exempla

Tenor

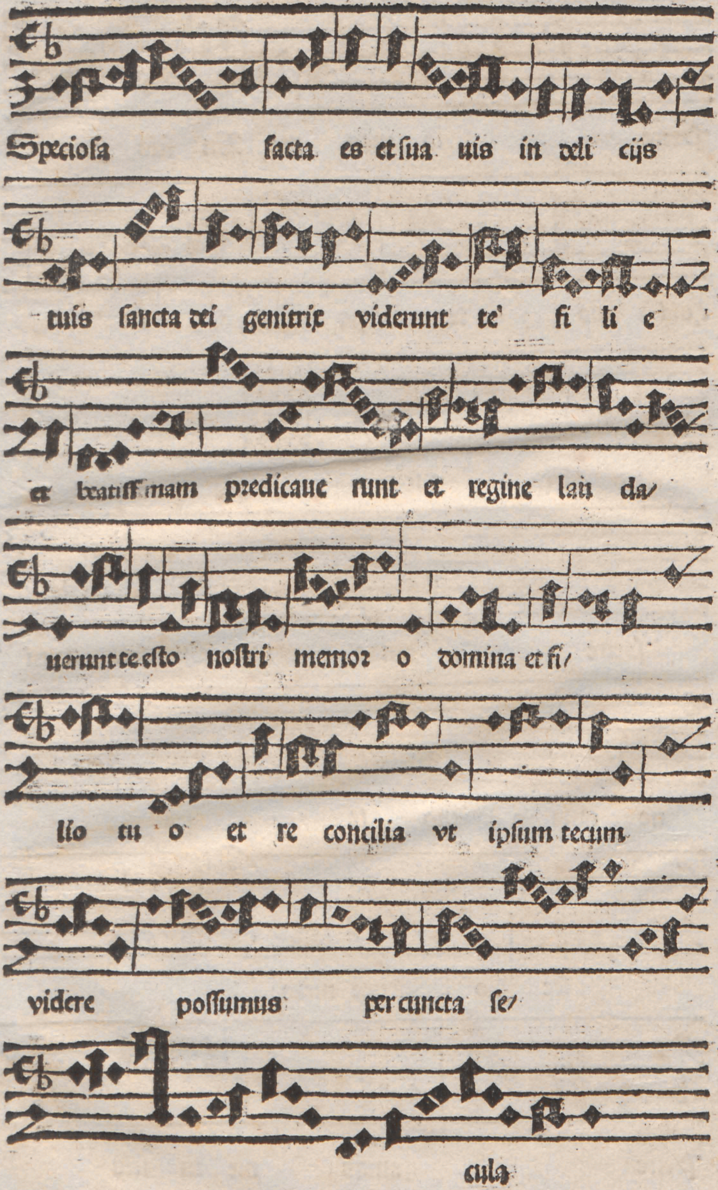




Tercie reductionis mutationes

Bassus




Speciosa facta es et sua uis in deli cijs
tuis sancta dei genitrix viderunt te fi li e
et beatissimam predicaue runt et regine lau da
uerunt te esto nostri memor o domina et fi
lio tu o et re concilia vt ipsum tecum
videre possumus per cuncta se
cula


Petre a mas me Tu ſcis domine
quia a mo te pa ſce
o ues meas
Petre amas me Tu ſcis domi
ne quia a mo te pa
ſce o ues meas
Petre amas me tu ſcis



¶De interuallis siue modis. Capitulum sextū

V Nisonos voces similes sociat tibi plures
Sed semitoniū. fa mi. sociat tibi tantū
Si preter voces. fa mi. socias tibi binas
Esse tonum dicas
Hinc semiditono voces tres consociabis
Ut tonus ꝛ fa mi sint semper consociati
Ad ternam vocem dytonus prebet tibi saltum
Includitqꝫ tonos binos infra vel in altum
Quattuor ac voces dyatesseron associatas
Cum semitonio binisqꝫ tonis sociatis
Tritonus ad vocem quartam posset retineri
Ffaut huncqꝫ modum prestabit. cum bfa♮mi
Uel si fa retines elami sursum quoqꝫ poscas
Dat voces quinqꝫ tibi contextas dyapente
In quibus est solum semitonium sociatum
Dat semitoniū dyapenteqꝫ consociatum
Sex voces duo quis fa mi semper sociabis

Sex vocesq̃ʒ dato diapenthe tono sociato
Per saltum. solum quibus est fa mi sociatum
Sic septena modos poterit vox tradere binos
Est semiditonus prior et dyapenthe vocatus
Sed nomen dytonus fert cum dyapenthe secundus
Additur inde modus. dyapason consociatus
Octo coniunctas semper seruans sibi voces
Ergo modum queq̃ʒ dyapason continet in se.

PRoportio. ē vni⁹ note ab alia penes accessuʒ ⁊ recessuʒ distātia. siue magna siue breuis siue medio mō se hñs. Alio aūt noīe modus a moderādo est dictus. eo q̄ p eum cantus moderatur regitur seu modulatur.

Min⁹ pncipales ⁊ sunt q̃nq̃ʒ:
- Comma ē grad⁹ q̃z noue vnū faciūt tonū.
- Scisma ē dimidiū commatis.
- Dyesis ē spaciū icludēs q̃ttuor ɔmata. nec nō semitoniū min⁹ dr̃ qd int̃ ɔiūctas orit̃.
- Dyacisma est duplex comma.
- Apothome. ē spaciū icludēs q̃nq̃ʒ cōmata. dr̃ q̃q̃ʒ semitoniū mai⁹ fitq̃ʒ inter mi ⁊ fa.

Et sunt duplices	Cōposite	Dytonus cū dyapenthe	7.
		Semidyton⁹ cū dyapēthe	7b
		Tonus cū dyapenthe	6
		Semitoniū cū dyapēthe	6 b.
pncipales et sunt q̃n decim	Inusitate	Semidiapason	8.b.
		Semidyapenthe	5.b.
		Tritonus	4.
Simplices	Cōmunes	Dyapason	8.
		Dyapenthe	5.
		Dyatesseron	4.b
		Dytonus	3
		Semidytonus	3.b.
		Tonus	2.
		Semitonium	2.b.
		Unisonus	1.

¶ Ubi modos vl̃r expressi sum⁹. num speciali⁹. ob initiantiū erudi/tionē inuestigādi sunt. ne nos quispiā ignauos offendet.

Unison⁹ ē eiusdē vocis crebra statim repeti/tio. huic em̄ ꝓportōi plibata modoꝝ descriptō impropꝛie cōpetere videtur. vtputa ntō casui in grāmatica nō ꝓprie cōpetit casuū descriptio. cū a nullo cadat. imo reliq̄ casus ab eo caderent. Ita nōnulli vnisonū ceteris ꝓportionib⁹ ɔnu/merāt. ponētes illam p̄mā. ꝛ abusiue ꝓportōez vocitātes cū non sint ibi diuerse in specie. sꝫ saltim in numero



Unisonus.

¶ Scd̄s modus ē aggressus in ɔfinē notam. Uel est duaꝝ vocum inuicē minus plene sonantiū ɔgregatio. musitatqꝫ murmure paruo sic ē semitoniū dictū a semis semi qd̄ ē impfectū. ꝛ ton⁹ q̄si ton⁹ impfect⁹. nō em̄ a se/mis semissis qd̄ ē dimidiū. cū semitoniū ex duab⁹ vocib⁹ ɔstet. Ampli⁹ si toni medietas foret. vtiqꝫ in duo eq̄lia scinderet̄. qd̄ ɔtra oēs musicos fore iudicat̄

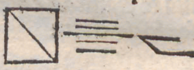


Semitoniū.

Uel ergo iste accessus duriori mō pfert̄. Est em̄ spaciū perfectum duaꝝ vocū inuicē plene sonantiū. Et ē ton⁹ a to nādo ducēs originē q̄ etiā fortiter sonat. vt patꝫ oēs notas iūgēdo. mi ꝛ fa demptis q̄nquidē sal/tim si inter se cantent̄. q̄m si sursuꝫ vel deorsum cū alijs ɔiuncte fuerint tonū ɔstituūt



Tonus igit̄ haud scindi in duo eq̄lia valet. Q̄m qui q̄rit tonū in eq̄lia diuidere q̄rit inquā dyametrū coste cōmensurare. qd̄ fieri censetur impossibi le. vt hic pari mō vna pars toni maior ē altera et minor duab⁹. cū diuideret̄ in duo semitonia disparia maius puta ꝛ min⁹. Mai⁹ em̄ quē/admodū iāiā dictum ē dr̄ Apothome qd̄ partit̄ in dyesim ꝛ comma Min⁹ vero dyesis appellat̄ ꝛ diuidit̄ in duo dyacismata. vtꝫ ītuēti



¶ Semiditonus ē aggressus in terciā notā sono molliori referās in se semitoniū. a semis qd̄ ē ipfe ctū. eo q̄ in duob⁹ tonis q̄n imo ex tono ꝛ vno se mitonio ɔficit̄. vtpote duplici specie exempli cō quiri potest



Semitonius

¶ Dytonus in terciā notā soni potentior est. Inter uallum quoqꝫ binos tonos continens Dictum a dya qd̄ ē duo ꝛ ton⁹. ɔstruit̄ em̄ ex duobus tonis



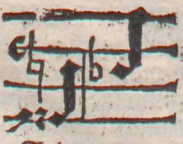
Dytonus.

¶ Dyatesseron est spaciū habens duos tonos ꝛ se mitonium q̄m gradus est in quartum locum. vel hoc fit mollius. sic ē pn̄s mod⁹. a dia qd̄ ē de ꝛ tes seron vel tetras q̄ttuor. q̄r sp̄ fit de vna ad quartā semitonio intermixto.



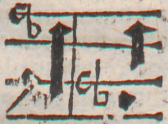
Dyatesseron

¶ Vel predictus saltus verius tonat. sic est. Tritonus. includens tres tonos absq3 semitonio. a tris ꝑ tres dictus ⁊ tonus. Abs quo cauendum est nobis nō eīm aures paulisp offendit auscultātium. sed dentiū stridorem mirum in modū confert. Habet iquā fieri ab F finali ad ♮ durū sursum. vel ab ipo b molli iteꝝ sursuz ad e paruū ꝑ cantū bmollarē.



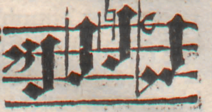
Tritonus

Semidyapēthe modus inusitatꝰ. Est gressus in quintum locum fragilior. Ex duob9 eīm ꝯstat tonis ⁊ totidem intermixtis semitonÿs. a semis qd̄ imperfectum signat.



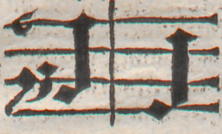
Semidyapēthe

¶ Dyapenthe qd̄ potentius sonat. Ex tribus tonis vno saltim semitonio iuncto conficitur. a dya quod ē de ⁊ penthe quinq3. quia quinq3 vocum virtutem gestat



Dyapenthe

¶ Semitoniūcūdyapēthe tres ꝯtinet tonos ⁊ duo semitonia. vel ex semitonio ⁊ diapēthe ꝯstat. hoc ē. de vna ad sextam festinando. vt de misc de dispositōnis. ad fa quarte dispositōis puta de elami ad c acutum. vel econtra. in plerisq3 locis etiam



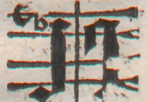
semitoniūcūdiapēthe

¶ Tonuscūdyapenthe paripacto constat ex sex notulis durius inquam. Ex tono videlicet ⁊ dyapenthe. vno modo tantū semitonio intermixto.



tonuscūdyapēthe

¶ Semidytonuscūdyapenthe constat ex semidytono ⁊ diapenthe Confectusq3 est quattuor tonis semitonÿsq3 duobus. vt de C graui ad bfa♮mi.



semiditonꝰ cūdyapenthe.

¶ Dytonuscūdiapenthe pari modo ex septem vocibus conficitur. Ex dytono videlicet ⁊ dyapenthe. contextosq3 tonos habet q̄nq3 semitonio vnico intermixto



dytonuscūdiapēthe

¶Semidiapason proportio inusitata forma/tur a qualibet claue ad consimilem quattuor tonis in clusis & tribus semitonijs



diapason īpfectū



Diapason.

¶Dyapason modo℞ oīm postremus est octo etiā notulis cōtextus. iccirco dupla (id est octaua) nuncupatur tonos quinqȝ possidet duobus cum semitonijs. fitqȝ de vna lr̄a ad primam sibi parem Et dr̄ a dya qđ est de. & pan totū. & son sonus. q̄si in se oēs ꝯtinens alios modos. Istud nāqȝ interuallū naturale est. iuuenes eīm in choro octauā sp̄ depromūt sup̄ mutatos. Predicta admonem⁹ equo aīo ꝑtractanda qm̄ q̇ tedio hac exercitatōe vellet grauarier. nec quā/libet notā alteri cōparare. ita vt in cantu. q̄ interuallo vnaq̄qȝ vox ab altera distat ꝑpendere valeat. se sciat in p̄cedentib⁹ frustra laborasse & fere oēm diligentiam si quam saltem fecerit ꝑdidisse

Ob igit̄ huiusce rei penuriā oīa limpide ad vnguē exēplis adiungemus. Si tibi tn̄ antiphona. ter terni sunt modi. fuerit ꝑficua illa℞ alibi reqres. ne lōgior sim Exēpla lōga p̄supponam breuioraqȝ iūgā.



Unison⁹ Semitoniū tonus Semidyton⁹ Dytonus Diatesseron



Triton⁹ Diapēthe semitoniūcūdiapēthe. Tonuscūdiapēthe. Semi



dytonuscūdiapēthe Dytonuscūdyapenthe Diapason

¶De toni notificatōe ac diuisiōe Capitulū septimū.

d Icitur esse tonus de quo tractat liber iste
Regula que finem cantus diiudicat omnem
Qui tonus in species diuisus erit tibi binas
Est tonus autentus tonus est dictusqȝ plagalis
Quos hinc ꝑ species plures distinguere debes
Quattuoꝛ autentos dic quattuoꝛ atqȝ plagales

Expedit nunc in modulādo latius dilatare fimbrias. dicta eñ iccirco ꝑmisim⁹ Qm̄ q̄dē huic subseruiūt pleraqȝ oīa. Dabitur opam igitur cū nunc ex ordine de tonis dicere necesse est

Tonus est certa lex vel regula Arsim Thesimqȝ cuiusuis cantus euidentius demonstrans. Jam vos inter nosse reoꝛ octo esse tonos. in binas ptes esse ptitos. vni aūt parti de pari numero ꝯstantes. autenti. regales. siue capitanei nuncupantur Quoꝝ grecis laurea prima ꝯdonetur. atqȝ suapte ydiomate. pthum. deutrum. tritum. tetrardū vocauere. Alteri de numero impari ꝯstātes. plagales minores autverne nominant A nouellis siue latinis. ob ꝑdictoꝝ insufficientiā ꝛ discordiā quā in altū ꝛ profundū habuere ꝑmordia ceperunt

	Tetrardus		8
Hij toni ita	Tritus	latine do ad octauā vsqȝ	7
dicūt i greco	Deutrus	se extēdētes quelibet pre	6
	Prothus	cedētiū in duos discutiēdo	5
			4
			3
			2
			1

		8		
	Plagales de nu	6		
	mero pari existē	4		Deorsuȝ ifra notā
	tes	2	et sunt isti q̄ de finalē qȝ sursum	
Qui denuo			natura ꝛ eēntia	
subdiuidūt i		7	sua plus se icli	Sursuȝ vltra no
	Autentos nu	5	nant	tā finalē qȝ deoꝛsuȝ
	mero ipari se	3		
	oblectātes	1		

¶Predictoꝝ metrica indagatio
Quattuoꝛ esse tonos voluit discreta vetustas.

Finales testor. quas retinemus adhuc
Sed quia discutiunt subtilius omnia nostri
Censebant discors esse canoris opus
Nam grauitate simul & acumine sepius. vnum
Oppositum sibimet. comperiere malum
Errorem veterum nostri sedare volentes
Quemlibet in binos. discutiere tonum
Sunt prothus. & deutrus. tritus. tetrardus. & horum
Cuilibet autento collateralis adest
Sic octo species ptongi modo nos retinemus
Sit tonus autentus impar. sit parq; plagalis
Vult descendere par sed scandere vult tonus impar
Quãuis cõmunes retinere queant sibi fines
Quor. vt melior sit de eis disciplina
Euouae continetur in hec notula subiecta.



¶Capitulū octauū de tonoꝝ noticia

I N Dsolre tonus primus finitqꝫ secundus

Hos ⁊ finire quandoqꝫ potest alamire

Fert elami ternum cui consociabꝫ quaternum

Cuius finem cum mi quandoqꝫ dabit bfa♮mi.

Ffaut hinc quintum sociatqꝫ tonum sibi sextum

Interdum tutum quis finem c dat acutum

Septimus octauus gsolreut est sociatus

Hic finisqꝫ datur exceptio nulla sequatur

Hec profecto tonorum natura siue essentia (illud aūt ne recidet inquā) tribꝫ in locis sedulo ꝯspicit̄ vtpote in exordio. in virtute ⁊ in fine. h est tū motus. In quo. ⁊ circa quē lepide igit̄ ꝑcedētia a subiectis dilucidantur figuratiue

	3ª regla	csolfaut	7		8	tonoꝝ. ⁊ hoc si in
Dis cant⁹		bfa♮mi	5		6	bfa♮mi dr̄ fa
trāspositus		alamire est	3	vł	4	
finiens in		Gsolreut	1		2	

Cfaut est. 7. 8. tonoꝝ ⁊ hoc si in ♮mi dicitur fa. si vero mi. est 5. vel 6.

	2ª regula	csolfaut	5		6	
		bfa♮mi est	3	vł	4	tonoꝝ si in bfa♮mi dicitur mi
		alamire	1		2	

		Gsolreut	7		8	
Discāt⁹		Ffaut	5		6	
regularis	pª regula	Elami est	3	vł	4	tonoꝝ.
exiens in		Dsolre	1		2	

Ne nos tū musicoꝝ satirico risu ꝑcipiti queritent quippiā. aduertēdū illico ꝓthum in A graui finituꝝ deutrū in ♮mi ⁊ tritū in Cfaut. si vsus ꝯsuetudoqꝫ id paterētur. ita tū q̄ totalr̄ eadē cant⁹ ꝯsonātia ꝑsisteret. sicut in D. G. F. finalibꝫ. quoad eosdē tonos.

In re secun. pri. sed ter. quart. explicit in mi

vnde.

In fa quin. ⁊ sex. sept. ⁊ oct. explicit in sol

¶De tonoꝝ notitia q̃ntum ad mediū ali-
cuius cantilene. Capitulū nonū

Regula certa tono claues dat cuilibet octo

Ambitus hinc certus datur his claui sub eadem

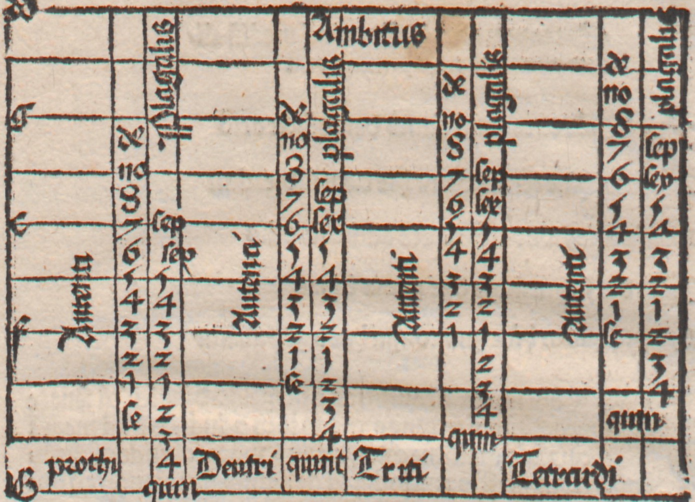
Gratia cuiq; tono tres claues addis in odis

Infra dat solam supra dat gratia binas

Excepto tamen hinc quinto. qui hac lege priuatur

AT qui necesse est autentos a plagalibꝫ dinosci (cū sane te-
nemꝰ binos sp̄ tonos vno in loco ꝯcludi) ꝑ q̄ ad mediū
cuiussuis cantilene cōmigrabis Duoq; subinde ꝯsiderās
Primū est ip̄a melodia. id est natura. siue eēntia. de q̄ lim-
pide posterius. Alterū vero ambitus certus cuiuslibet toni extat. q̄
quāq; equalis oībꝫ tonis esset (eo q̄ eoꝝ quisq; octo habuerit no-
tas) variū tn̄ q̄libet sibi petit iter. Qn quidē regalis supra vocē fina-
lē dominās parūper aut nihil eandē descendit. Subiugalis em̄ par-
tim sup̄ partimq; infra finale famulat̄. ¶ Vn̄ corollarie annotat̄ q̄
quiuis cantus supra finale ad quartā 5 6 7 8 scandens. descendens
quoq; infra ad ꝓximā ꝛ nō vltra est toni autēti. is ꝑfecto q̄ ad q̄ntū
duntaxat gradū sup̄ finalē ascēdit. si infra eandē p̄cipitauerit. ad ter-
ciā 4 5 est toni plagalis. ¶ Aduertendū denique est ex quo vterq;
nōnūq; ad q̄ntā migret vocē supra finalē. q̄ si talis cantio ad q̄ntā
fecerit moram est regalis. at si illico descensu p̄cipiti descēderit absq;
mora in quinta est plagalis. vn̄ꝰ. Sepe paritas scandit. descēdit q̄n-
q; p imas. Imparitasq; decē scandit. bassatur ad vnam

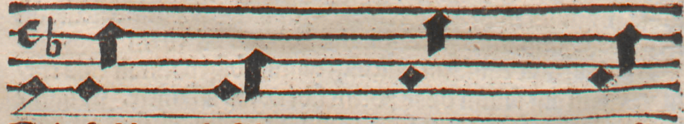
¶ Admittitur equidem vnicuiq; cantui absq; naturali eius cur-
su vt vnam aut saltim duas poterit sibi notas assumere. Ita igitur
hec regulariter formantur. sed ex abūdantia nōnulli sunt carmina
componendo prebentes illis ambitum autenti ꝛ plagalis quos vo-
cant cantus mixtos. nos cedo hm̄ōi ad autentos reducamus. Ic-
circo exempla ponemus cū practica iuuāte doctiores simus.



Paulatim attende. Cifre q̃d ẽ hui⁹ figure id qd̃ regulariter fit denotant. Syllabe do sub z supra site hoc qd̃ p licentiã admittit. Ita viddz ꝙ finalis vox tã ascẽdẽdo q̃z descẽdendo ꝓ p̃ma ꝯputet voce.

¶ Melodia infallibiliter ducit nos in tonoꝝ cognitionem

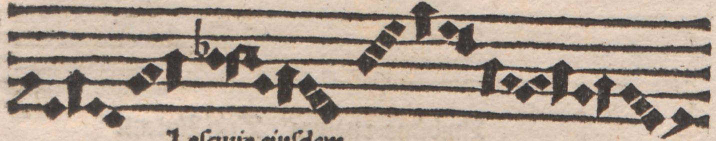




¶ Pro q̃z euidentia spẽaliori sciendũ. ꝙ oĩs cantus desinẽs in re. cuius seculoꝝ amen p̃ncipiũ capit in la ẽ p̃mi toni. ¶ Scd̃a regl̃a oĩs cantus finiens in re. cuius euouae ponit in fa ẽ scd̃i toni. Alius modus dicẽdi. Prima regl̃a ẽ. ꝙ oĩs cant⁹ sepius attingẽs la sursuz regrediẽs ad fa. si hm̃oi cantus finit in re est p̃mi toni. ¶ Scd̃a regula est. ꝙ oĩs cantio sep⁹ in re versans faciensq̃z sepius repcussionẽ ad fa sursum. si talis cantus finitur in re est scd̃i toni. z sic de alijs.



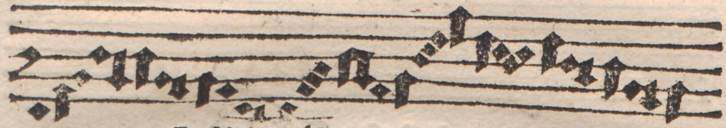
Ambitus ⁊ natura prothi Autenti



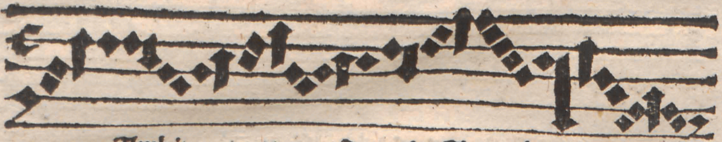
Lasciuia eiusdem



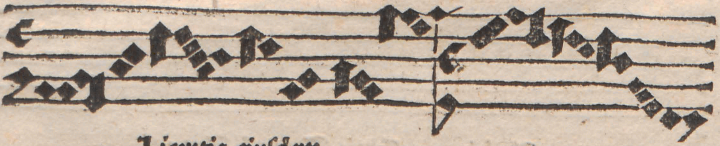
Dispositio prothi plagalis



Lasciuia eiusdem



Ambitus et natura Deutri Autenti



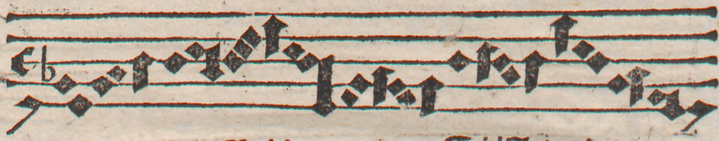
Licentia eiusdem



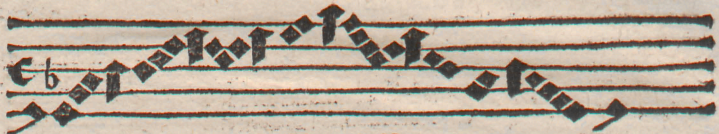
Dispositio Deutri plagalis



Licentia eiusdem



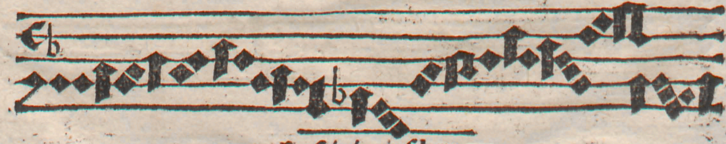
Ambitus ⁊ natura Triti Autenti



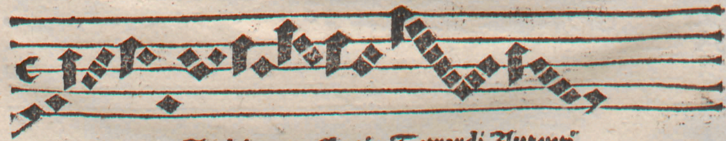
Lascivia eiusdem



Dispositio Triti plagalis



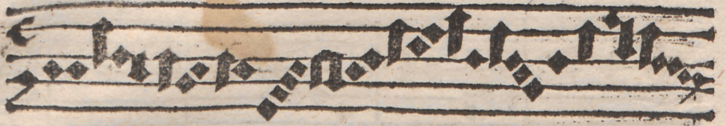
Lascivia eiusdem



Ambitus ⁊ essentia Tetrardi Autenti



Licentia eiusdem



Dispositio Tetrardi plagalis



Lasciuia eiusdem.

¶ De tonis in speciali q̃ztũ ad eoꝝ drñas Capitulũ decimũ.

Primus hz sub se species sicut lego qnqz	j		5	
	2			nullã
Alter hz nullã. ternus subdit sibi ternã	3		3	
	4		4	
Quattuor z quart⁹. vnã qnt⁹ qqz sextus	5	hz	j	drñas
	6		j	
Septẽ bis binas. octauo tot supaddes	7		4	
	8		4	

¶ De p̄mo z scd̃o tonis

PRincipia p̄mi toni cõia ac mag⁹ vsitata sunt q̃ttuor C D F graues. z a paruũ Et qnqz drñas possidet fm illa diuersa p̄ncipia. ¶ Cantilene igit̃ in D finali p̄ncipiũ captãtes nõ subito ad dyapẽthe surgẽtes. necnõ q in F finali inchoant p dyatesseron cadẽtes puta ad C graue. q̃zqz subinde ↄsurgãt ad p̄ncipale Euouae p̄mi toni attinebũt Oẽs ãt antiphone i D finali vel C gui incipiẽtes z si a D finali motu p̄cipiti ad dyapẽthe ↄsurgãt p̄me drñe ptinebũt. ¶ Sz si a C gui ad dyapẽthe velocit̃ nõ curant. scd̃e erũt drñe. ¶ Antiphone eñi i f graui ineũtes z ad D finale p tonũ z semitoniũ p̄cipitãtes tercie extãt drñe. ¶ Denuo si in eodẽ F incipiãt. si p tonũ z tonũ ad a acutũ tẽdãt circũflectẽdo. vel absqz circũflectõe ↄtĩter ascẽderint. seu morã in a acuto fecerint q̃rte siſ drñe ¶ Singula igit̃ cantio ab F graui exiens mox p dytonũ ad a puũ scandẽs deinde p tonũ cadẽs. vel exitũ in a acuto capiẽs q̃litercũqz p̄cedẽdo q̃nte erũt drñe. vt mõ limpide patebit p exẽpla; circa vnãquãqz drãm seorsuz. ¶ Aduertendũ tñ p̄usq̃z q̃d dixerim⁹. de pausis ẽ noticia dãda Que duplices sunt. pducte videlicz z corrupte. pducta ẽ vbi nõ ẽ dictio monosylla greca vl' barbarica. vt me te fac syon Jacob Dauid Dierusalẽ zc. Corrupte ṽo siſ. dcões iã dicte vl' ↄsil'es









Seq̄r intonatio psalmorū minoꝝ in pausis ꝑductꝫ.



Sꝫ i pausꝭ corruptꝭ talꝭ ē forma.



Intonatio psalmoꝝ maioꝝ.





B̃ndict⁹ dñs de⁹ israel. q̃ꝛ visitauit ꝛ fecit redẽptõem plebis sue

¶ De scdo tono

SEcũdus ton⁹ nullã hꝫ drãm pncipia mag⁹ vsitata q̃ttu⸗or tenet. A C D et F graues q̃litercũqꝫ pcedẽdo Inue⸗nit etiã pncipiũ habere in F greco. vt in rñorio Educ de carcere. ꝛ i c fũi vt nõnulli antiphonã Ecce maria. icipiũt.



Euouae fidelis Michael O rex glie Ecce maria



Seq̃t into⸗natio psal⸗moꝝ i pau⸗sis pducts.

Laudate pueri dñm. laudate nomẽ dñi



Sꝫ in pau⸗sis corrupts talis est for⸗ma.

Memẽto dñe dauid. ꝛ om̃is mãsuetudinis eius



Seq̃t into⸗natio psal⸗moꝝ maio⸗rum

Magnificat anima mea dñm B̃ndictus dñs deus



israel. quia visitauit ꝛ fecit redẽptõem plebis sue.

¶ De tercio ꝛ quarto tonis Capitulū vndecimū.

PRincipia eī̄ tercij toni magis vsitata sunt tria. videlicet Elami Bfabmi. ꝛ c acutū F graue pariter sꝫ raro. nōnūqꝫ etiā ♮durū. sꝫ tn̄ rarissime. Et tres hꝫ d̄ras. Jtaqꝫ p̄ncipale Euouae Antiphonas recipit in E grosso incipientes siue ascendant ab eo semitonio siue tono descendant. D̄ria p̄ma antiphonas capit in B finali inchoātes mox ad c acutū surgentes. Uel q̄ in c icipiūt. si morā in eo fecerint. anqꝫ descēdant. itaqꝫ descēsu facto ħ ipm̄ repcutiūt. Scd̄a d̄ria. illas q̄ in B graui icipiūt ꝛ parūper ad c acutū ascendūt Tercia d̄ria suscipit q̄ in B graui incipiunt vnisonū faciētes dehinc tono ad alamire scandētes ibiqꝫ iterato altius p semidytonū ad c acutū ascendētes



Euouae Quādo nata est Calicem p̄ma d̄ria. vado parare



Uiuo ego Scd̄a d̄ria Salua nos tercia d̄ria. Quoniā



Seq̄t itonatō psalmor̄ minorū tercij toni i pausis p̄duc.

Laudate pueri dn̄m laudate nomē dn̄i



Sz i pausis corrupt9 tal' ē forma

Memēto dn̄e dauid et om̄is mānsuetudinis eius



Seq̄t itonatio psalmor̄ maior̄.

Magnificat aīa mea dn̄m Bn̄dictus dn̄s deus israel



¶De quarto tono

Quarti toni pncipia cōia ac magis vſitata ſunt qnq3. videlicet. C.D.E.F.G. finales. reqrit p pncipali Euouae Antiphonas in E finali inchoātes. nō ſubito p ſemidytonū reſurgētes. ſeu a ſemitonio ſupra ſc3 in F vel in G incipiētes ſi ſubito ad finale p ſemidytonū deſcēdāt. ¶Prima dr̃ia recipit antiphonas infra finale tono incipientes. puta in D graui gradatim aſcendētes. ¶Scd̃a dr̃ia reſpicit illas antiphonas q̄ in D graui incipiūt mox tono 7 ſemidytono ſurgētes. ¶Tercia dr̃ia reſpectū h3 ad antiphonas in C graui incipiētes. ¶Quarta drñtia illas ſuſcipit antiphonas q̄ in E finali incipiūt illico p ſemidytonū aſcendētes. necnō qui in G graui incipiūt tono aſcendentes







Intonatio pſalmorū minorū in pauſis productis





Sz i paus corrupt9 talis ē forma

Memento dn̄e dauid. ⁊ oīs mā̄suetudinis eius



Seq̄r itonatio psalmo⁊ maiorum.

Magnificat aīa mea dn̄m. Benedictus dn̄s



deus israel. quia visitauit et fecit redemptōem plebis sue

¶De quinto ⁊ sexto tonis Capl'm decimū

Quintus tonus tria h̄ns ꝑncipia vsitata. scz ffaut. a. et. c acutas. vnicā dūtaxat includit dr̄nam. que regit ⁊ respicit antiphonas in f finali inchoantes immediate ascendentes. reliqua vero capitali attribuūtur.

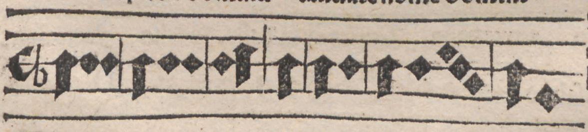


Euouae. Uincenti Ecce dn̄s Dn̄a eiusdē. Ecce ꝯcipies



Seq̄r itonatio psalmo⁊ minor⁊ tercij toni in paus productis.

Laudate pueri dominū laudate nomē domini



Sz in paus corruptis talis est forma.

Memēto dn̄e dauid et omīs mā̄suetudinis eius

Jntonatio psalmorum maiorum



Magnificat anima mea dñm



Bñdict⁹ dñs deus israel. qȝ visitauit ⁊ fecit redẽptioẽm plebis sue

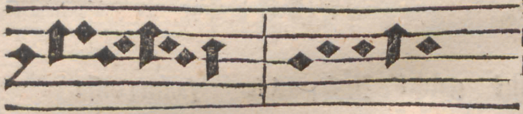
¶De sexto tono

SEd sextus tonus duo hñs pncipia mag⁹ vsitata scȝ D. et F. Graues respicit illas ãtiphonas q̃ in D finali pncipiũ captãt. Descẽdẽtes vel subito ad alamire scãdẽtes. Dñã quidẽ eius antiphonas recipit que morã in G graui faciunt ad a paruum scandendo



Euouae Si ego Resurrexit dñs. Lupus rapit

Sequit intonatio psalmoꝝ minoꝝ in pausis productis.



Eius dñtia Benedictus

Sed i pausis corruptis talis est forma



Laudate pueri dñm laudate nomen dñi

Jntonatio psalmorum maiorum.



Memẽto dñe dauid et oĩs mansuetudinis eius



Magnificat anima mea dn̄m. Benedictus dn̄s deus



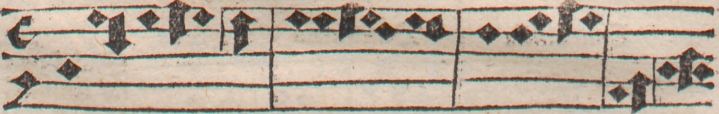
israel quia visitauit et fecit redemptiōem plebis sue

¶ De septimo ꝛ octauo tonis Capl'm. xiij.

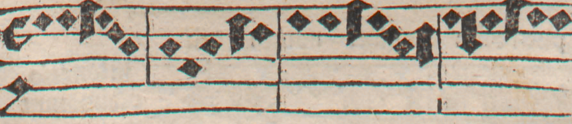
PRincipia septimi toni visitata q̄nq₃ sūt G.a.b.c.d. Principalis aūt tonus regit antiphonas q̄ in G finali incipiunt. ꝛ p interualla ad dyapēthe ↄsurgūt. Sil'r q̄ in acuto incipiūt cadētes. ¶ Prima dr̄ĩa respicit antiphonas in ipso G finali incipiētes ꝛ sine interuallo ad dyapenthe cōsurgētes ¶ Scd'a dr̄ĩa illas respicit antiphonas q̄ in c acuto incipiunt. aut etiā in E finali mox ascēdētes. ¶ Tercia dr̄ĩa respicit antiphonas que in ♮ quadrato puta in bfa♮mi incipiunt cadentes per dytonū ¶ Quarta dr̄ĩa aūt eas que in d acuto incipiūt respicit



Euouae Viri galilei Ipse peribit Prima dr̄ĩa



Exortum est scd'a dr̄ĩa Om̄is spūs Stella ista



Seq̄r ītonatio psalmorū minorū septimi toni ī pausis ꝓductis.

Tercia dr̄ĩa Redemptōem q̄rta dr̄ĩa Dirige

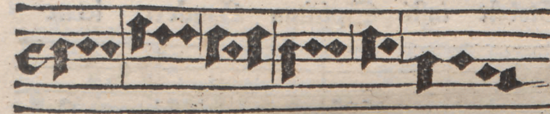


Sʒ in pausis corruptis talis est forma

Laudate pueri dñm. laudate nomẽ dñi



Memẽto dñe dauid et oĩs mãsuetudinis eius



Est adhuc alius modus psallẽdi sm morẽ q̃rũdã ecclesiarũ seu prouinciarum.

Laudate pueri dñm. laudate nomẽ dñi



Seq̃tur intonatio psalmorum maiorũ septimi toni.

Magnificat anima mea dñm Benedictus dñs



deus israel quis visitauit et fecit redẽptõem plebis sue

¶De octauo tono

Octauus tonus p̃ncipia magis idonea septẽ hʒ. videlicet C.D.E.F.G.a.et c.acutas.quattuor quoqʒ hʒ dr̃ntias Cuiꝰ p̃ncipale euouae nõnullas intuet̃ antiphonas In C graui icipiẽtes.quasdã in D graui in G et in a acuto ¶Prima dr̃ña illas assumit q̃ in E vel F grauibꝰ incipiũt.¶Scd̃a dr̃ña respicit antiphonas in c acuto incipiẽtes ꝛ subito p semitoniũ vel semidytonũ cadẽtes.¶Tercia dr̃ña regit cantica in c acuto oriẽtia.sed p̃usq̃ descendãt ad dlasolre surgunt.¶Quarta ṽo peregrina dr cuiꝰ dr̃ña antiphonas antiqui sub p̃ncipali tono (Cũ in C graui inciperet̃) collocarũt. quo fit vt adhuc a paucis curat̃ nec cuidã antiphone assignari videt̃ p̃terq̃ huic.alleluia. Nos q̃ viuimꝰ in C graui. sm quẽ tonũ istũ canimus psalmũ In exitu israel de egypto. tpe

paschali circa baptismũ. Sʒ q̄ huic assignet antiphone potiꝰ q̄ʒ alteri q̄q̄ʒ incepte in C graui. hoc fit ꝓpter iocūditatē ꝛ ꝓpter paschalis festiuitatis solēnitatē. Dicta ꝓfecto antiphona iocūdā necnō hilarē hʒ resonātiā. dn̄o aūt resurgente oīa psallant, ꝛ iubilāt ad grāꝛ actōis reuerentiā sue dn̄ice resurrectōis. Nec dr̄ hmōi tonus peregrinus quasi inusitatus sed propter sue melodie specialitatem ꝛ resonantiam potiorem



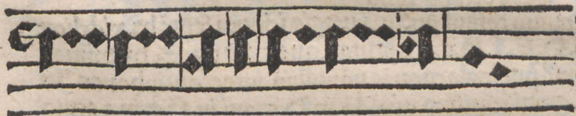




Seq̄r intonatio psalmorũ minorum



Sʒ i paussis corruptꝭ talis est forma



Sequit̄ intonatio psalmorũ maiorum





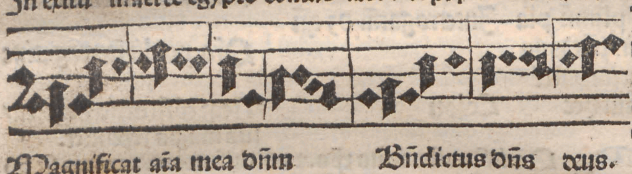
Sequitur tonꝰ peregrinus



Intonatio psalmorum minorū toni peregrini.



Intonatio psalmorum maiorū eiusdem





¶Tractatulus edocēs q̄ pacto lectōes z hystorie legi debeāt

PRo quoq3 q̄dē euidētia igit̄ ampliori notandū est auribꝫ purgatis ꝑmū virgulā esse tenēdā. qñ pūctus planus ad mediū littere ponit̄. hoc mō. tunc ꝰo vox vel eq̄liter debet sustineri. vel de fa in sol eleuet̄. ita deniq3 fit ascensus vnius scd̄e. ¶Scd̄o Comma venit captandū cū pūctus geminus fuerit. Unus videlʒ alteri subiectus vt hic. tūc em̄ vox de sol in mi ꝑ semidytonū deꝑmat̄. sic fit vnius tercie descēsus ¶Tercio. interrogatiuū obtinemus qñcunq3 interrogatio fuerit in orōnibꝫ. ita ꝙ interroga

siue legi debeat siue decantari. vtputa mutando scilz vt in plurimum (qđ ꝺr ob dictões penultimas corripientes) syllabā pximā añ penultimā de fa in mi. añ penultimā de mi in re. ꝛ ecōuerso penultimā de re in mi. ꝛ sic habebit vltima sursum. ꝛ hoc ſm ritū quorūdā. Quāob rem nōnullū aliū adhuc adiūgemus modū mutādo pximā añ añpenultimā de fa in sol. eādē de sol rursus in fa. Añpenultimā de fa in mi. ꝛ ecōtra penultimā de mi in fa vel etiā in sol. ꝛ sic sp habebis vltimā sursum. sic ꝛ fit (sed nō interrogatiue) cū qbusdā dictōibꝰ monosyllabis seu corruptis. Postremo inquā nota periodū esse obseruandam siue Colon cui ponit pūctus planus ad infimū dictōnis hoc pacto. tūc eñi vox de sol in vt' depmat. ꝛ sic fit descēsus vnius quinte Et sp post Colon ponat versale. ad denotandā sententie pfectōem. q̄ ōnia vnico sentiūtur exemplo.

	Virgula siue suspensiuum		Nec sentētia nec ꝯstructio extat perfecta
Noticia pfecto	Comma		Cōstructio est pfecta sz adhuc pendet intentio
istoꝝ q̄ttuoꝛ (qꝛ		obſuari	
vt i plimū pla	Interrogatiuū dz qñ		
repiri pñt) pun			Oro pcedit iterrogatiue
ctoꝝ ita habet			
et sunt hec	Colon		Neqz cōstructio neqz sensus magis dependet.

Dominꝰ noster iesus xp̄s. ꝛ deꝰ misericors. ppicius sit nobis pctōribꝰ. p suā ineffabilē misericordiā. Quis impiorū nō desiderat hoc. Quis deniqz mētis ꝯtemplatōnem sursum nō eleuet. vbi deus cū sanctis ac electis suis in altissimo throno q̄escit. Qui nos cū diuina spūssancti grā. perducere dignet ad celestia gaudia

¶ Primus modus



Uigula Comma Colon Interrogatiuū

Secūdus modus



Uirgula Comma Colon Interrogatiuū

¶ Partis tercie prefaciuncula

AMphionē dyrceū Anthiope. Lincei ꝯiugꝭ. Methei thebani regꝭ filie. ac eppaphi. Iouis ⁊ Iunonis filij (vt poete referūt) filiū mercuri⁹. a ceta gēte deus creditus. ꝑmū cythara donasse fert. Qua accepta artis ita perit⁹ euasit vt fabulose dicant saxa sua sponte se murꝫ iposuisse. Mercuri⁹ q̄qꝫ cū in Cylleno monte lyrā p testudinē īuenisse eā septē decorauit cordis. ac ꝑmū Orpheo tradidit. cui⁹ cantu Euridicē ab inferis reuocasse dr̄. Ecce hij q̄ instrumētꝭ potiti sunt sine artis hui⁹ vera noticia (si fictis ē adhibēda fides) q̄d pfecerint. oīm fere poetaꝝ libri pleni sunt. At q̄d nos faciem⁹ q̄ regulis p̄ceptisq̄ꝫ informamur q̄ꝫtumq̄ꝫ nostꝝ ab hoꝝ distet iniciū ipi oēs intelligim⁹. Sꝫ q̄d honoris emolimentūve accipiem⁹ pcipite Nō saxa sua sponte se murꝫ imponēt. nec ab inferis reuocam⁹ queq̄ꝫ q̄ōsfictū ⁊ incōgruū ē. Sed si dei summi laudes decātauerim⁹ coronā īmarcessibilē ꝯsequmur ⁊ vitā accipiem⁹ eternā. nēpe nō mō poetaꝝ ex libris laudes accipe poterim⁹. sꝫ ⁊ in libro vite aureis caracteribꝰ noīa nostra scribent. nec ars nr̄a a Mercurio (q̄ apud inferos manet) erit. Sꝫ a xp̄o iesu omniū plasmatore q̄ in ethere regnat. Ecce q̄ꝫ dispar meritū ⁊ q̄ꝫ dispares artꝭ p̄ceptores habem⁹ Sꝫ pemij satꝭ ē. terciā nūc ptē. modū formā q̄ꝫ mēsuralis musice aggressuri io. caplīs distinguimus

¶ De notaꝝ figuris tāq̄ꝫ ꝑncipijs materialibꝰ Caplm ꝑmū

FIgura ē spēs notaꝝ cognitionē faciēs p quā ois ꝓportio armonicalr̄ exp̄mi hꝫ Narū nos octo ponim⁹. lꝫ antiq̄ q̄nq̄ꝫ solū locarūt. credētes in his q̄nq̄ꝫ dūtaxat fore ꝓportionē p ꝑmos musice grad⁹ puta modū tp̄s ⁊ platōem. nō tn̄ errauere. hꝫ em̄ minima specialissime spēi rōem q̄ in duas alias tantūmō scindit. rursus ⁊ alia in alias duas ⁊ sic in infinitū. q̄ fit vt de sequentibꝰ tribꝰ nulla scia eē phibet. sꝫ abilitas q̄dā. Ideo nō eas apposuere ꝑmi artis autores. nos vo abilitatꝭ gra nō omittimus. Sunt aūt he notaꝝ figure videlicꝫ. Maxima q̄ q̄drangularis extat figura filijsq̄ꝫ hn̄s ductū. vel sursum vl' deorsuꝫ in dextra ei⁹ pte. cui⁹ lōgitudo triplicat latitudinē Longa āt quadrata ē figura. queadmodū maxima caudata. sꝫ ⁊ lōgitudine ⁊ latitudine equalis Breuis vo corp⁹ ē positū sp q̄dratū absq̄ꝫ filo

Semibreuis figura ē q̄ fm rectā ꝓportōez p̄dicte spēi medietatē obtinet. Vel ē nota ad modū oui formata nullā hn̄s caudā Minima eiusmodi ē figure in corpe sꝫ filū adiectū habet Seminima

eiusdē pportionis cū minima ē. sȝ colorata. aut nō colorata sȝ vncū hn̄s ductū deorsum pte dextra. Fusa corpus ē in toto formatū vt minima. coloratū vnū q̄ꝗ hn̄s vncū vel duos sine coloris variatōe

Semifusa eiusdē spēi cū minima ē. colorata duos q̄ꝗ hn̄s vncos datos deorsuȝ pte dextra. vel nō colorata eosdē obtinēs vncos ꝛ filū adhuc ab infra in q̄ iteꝝ vncū sursum hȝ pte sinistra Quaꝝ sp alia ex alia ꝯsurgit vt inq̄t Naso Ex aliis alias repit natura figuras

Maxima
Longa
Breuis
Semibreuis
Minima
Seminima
Fusa
Semifusa

Idē eñ est siue cauda ascendat siue descēdat.

Figure notaꝝ sunt octo

¶ De tribꝰ p̄mis musice gradibꝰ tāq̄ pncipiis materialibꝰ Capl'm scd'm

Tandem modus ē figuraꝝ coordinatio varios animi effectꝰ in cantu demōstrās. Uel sic. Modꝰ ē triū lōgaꝝ ꝯtra maximā. aut triū breuiuȝ cōtra lōgā. Uel ē duaꝝ lōgaꝝ ꝯtra maximā aut duaꝝ breuiū cōtra longā positio. Circa modū ṽo varie sunt musicoꝝ opiniōes. ꝛ pleriq̄ diuersimode sentiētes. id nihilominꝰ qd̄ rectiꝰ existimauerimꝰ breuiter aperiemꝰ Quēadmodūq̄ em in musica plana modꝰ saltuum atq̄ ꝯsonātiaꝝ spēs oñdit Sic in p̄sentiaꝝ etiā numeꝝ notarūq̄ valores p tps ꝛ platonem informat De hoc Hora. dicere conat li. sermoñ. cū ait Est modꝰ in rebꝰ sunt certi deniq̄ fines. hoc tñ musicalr sic intelligi hȝ. Ubicūq̄ ē modꝰ ibi ē tps ꝛ platio. sȝ nō econuerso. Nā modꝰ agit in maximas lōgas. ꝛ breues q̄ ad augmētatōem Est aūt duplex modꝰ. Maior q̄ in lōgis ꝛ maximis ꝯsistit. Minor ṽo in lōgis ꝛ breuibꝰ. sȝ in breuibꝰ nihil triplicat. Ampliꝰ modus. In pfectū ꝛ impfectū scindit vt in subiecta descriptōe claret. Sȝ vt verū fateor In musicoꝝ volūtate hec posita sunt parua rōne alioquin circa oīa signa modus versaretur

Modus ē duplex	Maior	Perfectus.		
		Impfectus		
	Minor	Perfectus	est qñ	valet
		Impfectus		

¶ Tempus ē mēsura vocis ꝓlate vel omisse sub vno motu ꝯtinuo Uel sic. Temp⁹ ē duaꝝ vel triū semibreuiū aut valoris earūdē contra breuē positio. Est āt duplex tps. ꝑfectū videlicꝫ ⁊ imꝑfectū. agitqꝫ dūtaxat in breues ⁊ semibreues vt sequit. At plane musice tps ē tps duratōis eiusdē. mēsuralis aūt musice tps ꝑ tactū moueri hꝫ. de hoc Naso ait. Ipa quoqꝫ assiduo voluunt tpa motu

Tempus est duplex — Perfectum / Impfectum — Est qn̄ valet.

¶ Prolatio Est cognitio soni semibreuib⁹ minimisqꝫ figuris mēsurati. Uel sic. Prolatio ē duaꝝ vel triū minimaꝝ aut valoris earūdem ꝯtra semibreuē positio. Est āt ꝓlatio biptita. aut ē triū ꝯtra vnā et maior appellat. aut duaꝝ ꝯtra vnā ⁊ dr̄ minor. agitqꝫ solū in semibreues ⁊ minimas In plana aūt musica ꝓlatio ē ipe cantus in se.

Prolatio est duplex — Maior / Minor — Est qn̄ valet.

¶ Modus ṽo tps ⁊ ꝓlatio ꝑmi ⁊ speciales artis musice grad⁹ dicunt. ꝑ q̄s tanq̄ꝫ ꝑ grad⁹ ꝑncipalia ascendit. Qui si ꝑ ternariū cōputant numeꝝ ꝑfecti sunt. ſm Boetiū q̄ ait In musica oē ternariū fore ꝑfectū. oē ṽo binariū imꝑfectū fieri. hoc etiā Uirgi. notare videt cū inquit. numero de⁹ impari gaudet. Differūt tn̄ inter se hec tria Mod⁹ nāqꝫ respicit maximas longas ⁊ breues. tēpus vero breues et semibreues. ꝓlatio aūt semibreues ⁊ minimas

¶ De signis ⁊ syncopatōe Capitulū terciū

SIgnū est qđ priorē facit cognitōem de cantu q̄ ad modū tps ⁊ ꝓlatōem. de signis ꝑfecto veteres optime senserūt. frustra em̄ modus tps ⁊ ꝓlatio absqꝫ signis agnoscerent cū ꝑorē eoꝝ dent cognitōnem. Ipi tn̄ varia ponētes signa. nos ṽo ꝓpter mēsure tarditatē ea omittimus. nā vbi mod⁹ ibi tps ⁊ ꝓlatio q̄uis nō ecōtra. in oib⁹ em̄ signis tps et ꝓlatio ē. sꝫ nō mod⁹. Quare aliā nobis ponem⁹ signoꝝ diuisionē Sūt em̄ signa ꝑmit⁹ q̄druptita. Nā aliq̄ sunt signa ꝓlatōis maioris. q̄dā minoris. aliq̄ diminutōis. ⁊ q̄dā modi Ut in subiecta figura apparet In plana āt musica signa sunt lr̄e locales ⁊ claues positie

Modi — perfecti / impfecti — tpis impfecti ꝑ diminutōem

	pfecti	
Minoris plat̃ois		temporis
	impfecti	
	perfecti	
Minoris plat̃ois		tpis p diminutõem.
	impfecti	
	perfecti	
Maioris plat̃ois		temporis
	impfecti	

¶ Aiaduertendũ ẽ q̃ pores musici binis circulis ꝛ pũcto tres musice gradus designarũt isto mõ. ita videlicꝫ vt circul⁹ exterior moduꝫ indicaret. Interior ꝟo tp̃s. ꝛ punct⁹ platõem. moderniores ꝟo cantores ob carminũ velocitatẽ hmõi signa puerterũt Ponẽtes p eo q̃ interioris circuli officiũ haberet cifrã. q̃re adhuc nũerus apposit⁹ circulo vicẽ obtinẽs circuli minoris tp̃s respicit. cũqꝫ huiuscemodi numer⁹ fuerit ternari⁹ tp̃s pfectũ designat. si ꝟo binari⁹ impfectũ ꝛ sp in diminutõe ponit᷑. Ampli⁹ ãt nostri in circulo iuxta numeꝝ posito modũ designauere. tale obtinẽtes discrimẽ. Ut si plen⁹ foret circulus modũ onderet pfectũ. Si ꝟo semiplen⁹ ipfectũ Si ãt se solo poneret᷑ circul⁹ absqꝫ nũero. tp̃s designaret. ꝛ pũct⁹ in circulo locat⁹ plationẽ maiorẽ. absentia ꝟo eiusdẽ minorẽ. nõ aduertẽdo cetas additiões.

¶ Sũt pt᷑ hec adhuc alia signa intrinseca q̃bꝰ nõnũqꝫ cãtilena dinosci poterit Et sunt triptita. ẽ eñ aliqꝺ modi. aliqꝺ tpis. et qꝺdã platõis Modi pfecti signũ intrinsecũ. ẽ triũ lõgaꝝ denigratio. vl' pausa tria occupãs spacia Tpis pfecti aũt signũ ẽ. denigratio triũ breuiũ. vl' due pause descẽdẽtes ad mediũ spacij eiusdẽ. Sꝫ signũ platõis ẽ duaꝝ semibreuiũ coloratõ. vl' due pause ascẽdẽtes ad mediũ spacij. ꝛ cũ hmõi tria signa desint. ẽ platio minor. tp̃s ipfectũ et mod⁹ impfect⁹ nisi special'r cant⁹ eẽt signatus signo extrinseco.

	Reinceptõnis	csolfaut
Alia signa non	cõuenientie	ffaut.
existentia de car	pause generalis	
minis ꝯstitutõe	Aspiratõnis	
	bmollis	

¶ De notaꝝ sincopatõe

Semiditas fit in tpe ipfecto qñ semicirculus p tractũ diuidit᷑ vt h. ibi eñ dũtaxat medietas oĩm notaꝝ canit᷑

Sincopationis due sunt spẽs: Diminutio ãt fit i tpe pfecto qñ circul⁹ diuidit᷑ p tractũ vt h. ibi eñ solũmõ 3ª ps notaꝝ auferꝫ Uult eñ cantũ in tali signo modicũ velocius tãgi debere q̃ȝ in illo.

Sunt eñ vnũ ꝛ idẽ in esse ꝛ valore.

¶De tactu ꝛ notaꝝ valore Capitulū quartū.

Tact⁹ ē ꝯtinua motio in mēsura ꝯtēta. Tact⁹ āt ꝑ figuras ꝛ signa in singul' musice gradib⁹ fieri hꝫ Quare nihil aliō ē qꝫ debita ꝛ ꝯueniēs mēsura modi tp̄is ꝛ ꝓlatōis. ſm em̄ hoꝝ diminutōeꝫ ꝛ augmētatōeꝫ figure notaꝝ tā-gūꝛ Cui⁹ ꝑorē cognitōeꝫ signa indicare hn̄t Quot āt vnaq̄qꝫ figurarū in singul' q̄qꝫ gradib⁹ vadeat tactus Patꝫ ex notaꝝ multiplicatōe ſm vniuscuiusqꝫ signi informatōeꝫ. qd̄ subiecta descriptio sane ostēdit Pro cui⁹ euidētia specialiori aduertendū ꝙ vna semibreuis in singul' signis vnū valet tactū. altera tn̄ ps vt dictū ē in signoꝝ diminutione sola canit. Hinc ē ꝙ in hmōi signis vel notule veloci⁹ tāgi debent. vel sp̄ duo tact⁹ sil' accipi ꝓ vno. ita videlicꝫ vt tūc vna breuis tāgeꝛ tactu. nos tn̄ ꝑmū modū obseruemus tāgēdo sp̄ semibreuē tactu in singulis musice gradib⁹ ꝓportionib⁹ demptis

000000000000 000000000000000000000000

0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0

bre bre bre bre bre bre bre bre bre

lon lon lon

Maxima

Notaꝝ valor. modi ꝑfecti. tp̄is iꝑfecti. minoris ꝓlatōis

000000000000000000000000

0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0

bre bre bre bre

lon lon

Maxima.

Notaꝝ valor minoris ꝓlatōis. tp̄is ꝑfecti. ꝛ modi inꝑfecti.

000000000000000000000000000000000000

0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0

bre bre bre bre

lon lon

Maxima

¶ Notaꝝ valor maioris ꝓlatōis. tpis pfecti. ⁊ modi ipfecti

o o o o o o o o o o o o o o o o o o o o o o o o o

o o o o o o o o

bre bre bre bre

lon lon

Maxima

¶ Notaꝝ valor. maioris ꝓlatōis. tpis ipfecti. ⁊ modi minoris

o o o o o o o o o o o o o o o o

o o o o o o o o

bre bre bre bre

lon lon

Maxima.

¶ Notaꝝ valor. minoris ꝓlatōis. tpis ipfecti. ⁊ modi ipfecti.

18	6	2	1	4
maxima	longa	breuis	Semibre	minima
8	4	2	1	4
maxima	longa	breuis	Semibre	mīa
12	6	3	1	4
maxima	longa	breuis	Semibre	mīa
8	4	2	1	4
maxima	longa	breuis	Semibre	mīa
12	6	3	1	4
maxima	longa	breuis	Semibre	mīa
8	4	2	1	4
maxima	longa	breuis	Semibre	mīa
12	6	3	1	
maxima	longa	breuis	Semibre	mīa
8	4	2	1	
maxima	longa	breuis	Semibre	mīa

¶ Cū igit valor notaꝝ in tactu ꝯsistat. tact⁹ ꝟo in figuris ⁊ figure in signis. Necesse visum ē nobis ꝑmit⁹ figuraꝝ multiplicatōez posuisse. ac demū notaꝝ valores ꝑ tactū adiūxisse. perqꝫ signoꝝ modi tpis et platōis indicatōez demōstrasse Sūt eñ summe in cantu necessaria. Per hec itē [illegible]is oīm figuraꝝ simil' ⁊ ligaturaꝝ dinosci hꝫ Quemadmodū eñ valor existit in tactu ⁊ tact⁹ in figuris figureqꝫ in signis sic etiā in ligaturis sꝫ vario mō. Aduertendū tñ ꝙ color sp aufert terciā ptē. nisi in tpibꝫ pfectis nō signatis vbi color Emiolā repūtat ꝑ

portionē. ſʒ ibidē color etiā terciā ptē auferat in tactu nō tñ pfecte id facit in motu. In tpe pfecto color nōnūq̄ʒ nihil ademit. imo ſolū pfectōis vel alteratōis vl' īpfectōis grā apponit. fitqʒ tantūmō in mō in breuib⁹ ⁊ ſemibreuib⁹. in tpe, in ſemibreuib⁹ ⁊ minimis. in ꝓlatōe in minimis ⁊ ſeminimis.

¶De punctis ⁊ pfectōe Capitulū quintū

PUnct⁹ ē qōdā titellū qd̓ cū inter duas notas ponit aut prioris medietatē addit. aut diuidit tp̄s. aut pficit notā. Vñ nos tm̄ tres ponim⁹ pūctos. cū antiq̄ ſex poſuerūt. videlicʒ punctū additionis. diuiſionis. pfectōis. alteratōis. īpfectōis ⁊ tranſpōnis. Sed nos ſequētes tres in diuiſionis puncto ꝯſideramus.

Diuiſionis ē duoꝝ tēpoꝝ abīuicē ſepatio h̄ nō canit nec circa notā locat. ſʒ paulo alti⁹ vl' ꝓfundi⁹. deſeruitqʒ pfecto tpi. maiori ꝓlatōe dempta. q2 ibi ē īpfectio. vt hic.

Additōis. ē ſtimulatio note ad lat⁹ h̄ idē pūct⁹ canit ⁊ ſp valet medietatē note ſue p̄cedēt̄ circa quā ponit. deſeruit

Punct⁹ ē triplex — qʒ oib⁹ ꝓlationib⁹ tēporib⁹ ⁊ modis īpfectis. vt hic

Perfectōis ē q̄ facit additōem note p̄cedent̄ ⁊ diuiſionē ſequētis Admouet eñ dubiū ⁊ pfectā reddit p̄cedentem hic ſolū deſeruit pfecto tempori. deniqʒ nōnulli eundē ꝓ additōnis puncto locarunt vt hic

¶De reliquis vero tribus nemini ſit cura qm̄ ſub his trib⁹ comꝓhendunt reſpectu tñ diuerſorum

¶De notaꝝ perfectōne.

PErfectio ē notā īpfectā pfectā reddere. fitqʒ i mō tpe ⁊ ꝓlatōe īpfectis ⁊ hoc mediāte pūcto. Ois igit pūctus additōis ſiue pfectōis additus cuicūqʒ note impfecte. Valet ſp dimidietatē note p̄cedentis redditqʒ figurā pfectam. vt hic

¶De pauſis Capitulū ſextū

Pauſa ē ſilentiū vocis. vel aſpiratōis mēſura p tantū interuallū aut ſpaciū tpis q̄ʒtū figura ꝓ q̄ ponit ꝯtineri p̄t

Sunt aūt pauſe ex fragilitate humane vocis p cantores īuente triplici de cauſa

Primo ꝓpter refectōem anhelitus. q2 ſicut in cantādo figuras notaꝝ ponim⁹ ita in tacendo pauſas locam⁹

Pauſa pōnit ꝓpter tria — Scd̓o ꝓpter notā difficulter locandā. q2 nō oēs note tono ⁊ melodie deſeruiunt

Tercio ꝓpter cant⁹ variatōez. q2 nūc cantare nūc pauſare variare ē. ⁊ q̄ʒto variabili⁹ tanto delectabili⁹ audictib⁹ apparet gaudet eñ varietate natura

Pausaꝝ alia.

¶ Generalis est virgula simplex vel duplex ꝑ oēs lineas chori trā/cta designatqꝫ finem vocis

¶ Modi est tractus tendēs ad lineā quartā occupans tria spacia ⁊ valet totidē breues propter modum

¶ Longa cōplet duo spacia ⁊ vnā lineā supgredit̄ ꝑtingēs vsqꝫ ad terciā ⁊ valet longā vbiqꝫ. modo excepto pfecto.

¶ Pausa est tractus de linea ad lineā cōplet vnum spaciū. ⁊ valet breue in oībus signis.

¶ Semipausa est virgula a supiori pte linee descendēs ad medium spacij euisdem valet semibreuem in omni signo

¶ Suspiriū est tractus ab inferiori parte linee ad mediū spacij eiusdem valet minimam vbiqꝫ.

¶ Semisuspiriū est virgula equalis suspirio sed a pte supiori vnca/ta. valet seminimā in oībus signis

Generalis   Modi   Longa   Pausa

Semipausa   Suspirium   Semisuspirium.

¶ De ligaturis Capitulū septimū.

Ligatura ē notaꝝ ꝯgeries sil' ꝯdependēs iuxta formā qdrate vel obliq̄ Estqꝫ caudata in sinistra vel dextra pte. habens caudā ascendentē vel descendentē. vel caret cauda. vl' vbiqꝫ caudata Si hꝫ caudā in dextra pte siue ascendētē siue descēdentē lōga ē Si vo hꝫ caudā in sinistra pte descēdentē breuis ē vna cū intermedijs. si aūt ascēdentē semibreuis ē vna cū sequētē. cetere ligature in subiectis duob metris facile dinosci habent.

Prima carens cauda. longa cadente scda.
Ultima quadrata dependens sit tibi longa.

¶De notaꝝ impfectõe Capitulũ octauũ.

IMpfectio ē alicuiꝰ note in numero ternario depredatio Uel sic Impfectio ē notã pfectã impfectam reddere. Fit aũt pfectio du plr ab ante ꝛ retro ꝛ hoc triplr

Impfectio fit triplr in

Modo impficit a Sz a vel valore eius ante ꝛ retro vt hic

Tempore ab vna ante ꝛ retro ĩpfici. possunt vt hic

Prolatione hñt ĩpfici a vel valore eius ante ꝛ retro vt hic

¶ Pausa ãt nũq͡z ĩpficit nec silis silem impficit ĩmo sp figura minor maiorẽ pcedẽtẽ ĩpfici hz ꝛ nõ sequentẽ nisi mediaret pũctꝰ diuisiõis

¶De alteratõne Capitulũ nonũ

Alteratio ē ppꝛij valoris fm note formã duplatio. vl sic Alteraº ē alicuiꝰ note minoris respcu maioris gemĩatio. ꝛ fit triplr

Alteratio fit tripliciter

In mõ qñcũq͡z due breues ponunt inter duas longas pfectas. vl ante aut post impfectas redditas. scḋa erit altera. Ualebitq͡z duas breues vt hic

In tpe qñcũq͡z due semibreues ponunt inter duas breues pfectas aut aliunde impficiendas. scḋa alteratur Ualebitq͡z duas semibreues vt hic

In platõne. qñcũq͡z due minime ponunt inter duas semibreues tpe cõpleto vel aliunde impfectio. scḋa alterat ꝛ facit duas minimas vt hic.

¶Maxima ãt nõ alterat cũ nõ habeat maiorẽ se nec sub minima hz fieri alteratio in figuris. q͛ triplatõe carent. neq͡z pausa alterat. pt tn deponi alteratio p punctũ diuisionis ꝛ notaꝝ denigratõem.

¶ Pro cuiꝰ euidētia specialiori aduertendū. Qꝫ qn̄ due breues īter
duas lōgas claudunṫ ꝑfecti modi sine aliq̄ pūcto scd̄a alteraṫ vt hic

Extra ligaturas

In ligaturis

¶ Si numerus ternariꝰ inter duas lōgas claudiṫ sine aliq̄ puncto.
Prima lōga est plena ⁊ breues ad seinuicē reducunṫ.

Si aūt vna suꝑflua fuerit vltra numeꝝ ternariū ꝓma breuis ꝓmaꝫ
lōgā impꝑficit. sꝫ si punctꝰ mediat inter penultimā ⁊ vltimā breues.
vltima breuis sequentē longam impꝑficit

¶ Si due fuerint residue vltra numeꝝ ternariū ꝓme tres in ꝑfectio
ne stant ⁊ vltima alteraṫ longis manentibꝫ ꝑfectis.

¶ Si āt iter duas lōgas pausa breuis claudiṫ cū figura breui ⁊ pau
sa p̄cedit. breuis alteraꝛ aut si pausaꝫ seq̄ṫ punctꝰ. pausa īpꝑficit p̄ce
dentē ⁊ breuis sequentē Si āt pausa seq̄ṫ breuē ipa impꝑficit sequētē
longā. ⁊ breuis p̄cedentē quia pausa nō alteratur

¶De semibreuiū alteratōne

¶Si due semibreues inter duas breues claudunt tpis perfecti sine aliq̄ puncto scd̄a alterat. Sz si q̄ttuor semibreues inter maiores ponunt p̄ma p̄cedenti ↄnumerat

¶Quotiēs aūt q̄ttuor semibreues ita ponunt. prime due ↄiunctim alie separatim. Ultima sequentē imp̄ficit. Si in medio due ↄiungant. p̄ma p̄cedentem imp̄ficit

¶Si tres q̄rꝝ vltime due ligate. Semibreuis diuisim posita p̄maz imp̄ficit ⁊ vltima alterat nisi pūct⁹ p̄fectōis cū p̄ma poneret. Si āt p̄me due sunt ligate ⁊ vltima diuisa ꝓ eodē tp̄e cōputant.

¶Si āt q̄nqz ponunt semibreues īter maiores q̄rꝝ p̄ma ⁊ vltīe due diuisiz ponūt scd̄a ⁊ 3ª ↄiūctim p̄ma semibreuis p̄mā īp̄ficit ⁊ vltīa vltimā. Sz si p̄me due semibreues ↄiūctim ponūt. vltima alterat.

¶Sz minimaꝝ alteratio q̄ rōne ꝓlatōnis fit ē talis q̄lis ē in mō et tp̄e nisi q̄ ibi ē respectus minimaꝝ ad longas.

¶Regula verissima

Quādocūqz igit in ꝓlatōe maiori due minime In tp̄e p̄fecto due semibreues aut in mō p̄fecto due breues fuerint residue scd̄a alterat

¶De pportionib⁹ Capitulũ decimũ

PRoportio ẽ duoꝝ numeroꝝ ineq̃litas Uel sic. Proportio est duaꝝ q̃titatũ eiusdẽ generꝭ vni⁹ ad alterã ineq̃litate vl' excessu certa habitudo Et q̃uis pportões sint plures ac infinite. octo tñ artis pceptores armonie deseruientes pre ceteris in vsum deferre voluerunt ppter vocũ ɔsonantias ac ɔsonantiaꝝ partes.

	Dupla		dyapason
	Tripla		dyapason dyapenthe
	Quadrupla		bisdyapason
Octo pportõ	Sesquialtera	ɔtinet sym	dyapenthe.
nes musicales	Sesquitercia	phoniã dcã	dyatesseron
	Sesquiquarta		dytonus Semi
	Dupla supbiparticñs		diapason diatesseron
	Sesquioctaua		Tonus.

¶Est igit' dupla pportio qñ maior numer⁹ ɔtinet minorẽ dupl'r. vt q̃ttuor ad duo. sex ad tria. vel octo ad q̃ttuor. Musical'r q̃dem qñ due minime ɔtra vnã ponunt' aut 4 ɔtra 2 vel 8 ɔtra 4. cui⁹ signũ ẽ cifra algoristica binaria oib⁹ signis associata vt hic 2.

Discantus Dupla

Tripla pportio ẽ qñ maior numer⁹ ɔtinet minorẽ tripl'r. Ut. 3. ad j. vel 6 ad 2. aut 9 ad 3. musical'r qñ. 3. minĩe ponũt ɔtra vnã. aut 6. ɔtra 2. vl' 9 ɔ. 3. Cui⁹ signũ ẽ cifra ternaria algoristica. Ut h. 3. exm̃.

discantus Tripla.

Quadrupla pportio ẽ qñ maior numer⁹ ɔtinet minorẽ q̃drupl'r vt 4 ad j. vel 8 ad 2. j2. ad 3. Musical'r qñ 4 minime ɔtra vnã ponũt aut 8. ɔtra 2. aut j2. ad 3. Cui⁹ signũ ẽ quaternaria cifra algoristica. cuilibet adiuncta signo vt hic 4 exm̃.

Discantus Quadrupla

¶ Sesquialtera pportio est qn̄ maior nūer⁹ ↄtinet minorē semel ⁊ eius alterā ptē. Ut qn̄ tres minime ↄtra duas ponūtur. vel 6 ad 4 dr̄ quoqȝ alio noīe sexdupla. Cui⁹ signū ē ternaria cifra algoristica posita supra binariā. vt h̄. 3. Emiola āt penes colorē cognoscit̄ exm̄.
2

Discantus Sesquialtera

¶ Sesquitercia pportio est. qn̄ maior numer⁹ ↄtinet semel minorē et eius terciā ptē. vt 4 ad 3. vel 8 ad 6. Musical'r qn̄ 4 minime cō-tra 3. vel 8. ↄtra 6. pferūtur Cui⁹ signū est cifra q̄ternaria posita supra ternariā. vt hic 4. vel semicirculus reuersus. vt hic exm̄.
3

Discantus Sesquitercia

¶ Sesquiq̄rta pportio ē qn̄ maior nūer⁹ ↄtinet in se minorē semel et ei⁹ q̄rtā ptē. vt 5 ad 4. vel 10 ad 8. Et sic musical'r qn̄ 5 minime pferunt ↄtra 4. aut 10 ↄtra 8. Cuius signū ē q̄naria figula algoristica posita sup̄ quaternariā. vt hic 5. vel semicirculus ↄuersus cū puncto vt hic. exemplū
4

Discantus Sesquiquarta

¶ Dupla supbipartiēs ē. qn̄ maior nūerus ↄtinet minorē bis ⁊ ei⁹ duas ptes. vt 8 ad 3. Habȝ eñ octo bis ternariū numerū ⁊ ei⁹ duas ptes. Musical'r qn̄ 8 minime ↄtra 3 pferunt. aut 16 ad 6. Cui⁹ pportōis signū ē octonaria cifra posita sup̄ ternariā. vt h̄ 8. vel semicirculus ↄuersus cū virgis ⁊ pūcto. vt hic
3.

¶Sesquioctaua ꝓportio est qn̄ maior nūerus continet minorem semel et eius octauā partē. vt 9 ꝯtra 8. vel 8 ad 16. Est enī octonarius dimidium 16. cui addit octaua ps et erūt 18. Musicaliter qn̄ 9 minime ponūtur ꝯtra 8. vel 18 ꝯtra 16. Cuius signum est cifra 9 posita supra 8. vt hic 9 vel sic)
8 8

Discantus Sesquioctaua

¶Et si hec modica ꝓportionū discussio nō ad pfectā musice demonstratōem ꝯducat. ꝯfert nihilominus ingentem vtilitatem quibuslibet cantare volentibꝫ. Nam sepenumero quorūdam musicorū capitosa mens hmōi ꝓportiones nitit ꝯfundere. Ita vt ꝯtra pceptoruꝫ ordinatōem. ac etiā ex omī parte bene fundatā positōnem. qdā male fundare. qdā signa puertere. qdā triplaꝫ sesquialtere immiscere. aut aliā p alia ponere solent. dicētes ne forte noscātur insup ꝛ gloriant se quid noui fecisse nemini pter ipis notū. non attendentes qꝫ ꝛ fatuus ꝛ amens animo ꝯcipere pt qꝫ nemo pter eum nouit Sicut ꝛ campo indoctus q̄ debita parieti inscribit signo sibi solo legibili. Quapropter ꝓportiones illas annectere volebamus quo facili⁹ ab omibus huic scientie studere volentibꝫ intelligi possunt.

¶De modo ꝯponendi seu ꝯtrapūcto simplici Pars quarta.

Uisa itaqꝫ ꝑoribꝫ ptibꝫ ꝯpendiosa sufficiētiqꝫ informatōne eorūdē. que nō mō ad Gregorianū cantū. verū ad totius Pitagorici cantus cognitoem maxime ꝯducere videbant Postremo vo hac vltima pte de mō cōponendi seu ꝯtrapūcto simplici quippiā disseramus. Que tāetsi realiter ideꝫ sint. tn̄ (cū modus ꝯponēdi q̄ ad diuersaꝝ vocū ꝯpōnem. ꝯtrapūctus vo ad plani cant⁹ sortisatōeꝫ ꝯsideret) nihil phibet ea rōne differre Est enī sortisare. vt summatim dicam⁹. cantū nōnullū diuers melodijs improuise ordinare. Cōponere vo nil aliud fore ac diuersos cantus p discretas ꝯcordātias in vnū colligere phibem⁹ ¶Est tn̄ duplex cōtrapūctus. Colorat⁹ videlꝫ cū discat⁹ aliqs siue plures p diuersas figuras fundant. tenore quoqꝫ ex diuersis notaꝝ spēbꝫ cōposito. Et simplex qdē h est. cū discātus nōnull⁹ vel plures p semibreues dūtaxat fundantur in simplici tenore ex eisdē notulis ꝯposito. ꝛ de illo ꝯtrapūcto hac pte intendimus diuidentes illā in sex capitula

¶ Quid sit proportio. quid consonantia quid dissonantia. Capitulum primum.

P Roportio vero hic intenta fit cum una vox distat ab alia. vel grauitate vel acumine. talis distantia interuallum vocatur. Est enim interuallum soni acuti grauisque distantia. huiusmodi autem interualla a musicis vel modi vel species nuncupantur. Que licet secundum arithmeticos sint plures ac infinite. cum numerus sit multiplicabilis in infinitum (nam. 22. que est dupla. 24. que est 3a. 26. que est quinta et cetera. quia istarum sub tribus duplis reperitur) Attamen communis usus cantorum et vocum possibilitas 20 contentatur vocibus videlicet prima. 2. 3. 4. 5. 6. 7. et cetera. vlterius quidem numerando et procedendo usque ad vicesimam speciem. Ex his vero. 12. puta prima. 3. 5. 6 8. 10. 12. 13. 15. 17. 19. 20. dantur consonantie. Est enim consonantia dissimilium inter se vocum in unum redacta concordia. Relique autem intercepte scilicet 2a. 4. 7. 9. 11 14. 16. 18. dissonantie dicuntur. quia nulla discantum ingreditur maxime simplicem. licet in discantu floribus ornatu queque istarum cum minima vel seminima tangi possit. Est enim dissonantia duorum sonorum sibimet inpermixtorum ad aures peruenientium aspera et iniocunda collisio. cum enim sibimet misceri nolunt et quodammodo integer vterque conatur peruenire. et cum alter alteri officit ad sensum vterque insuauiter transmittitur

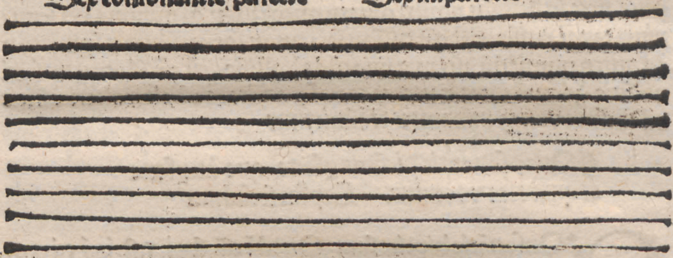
¶ Que consonantie dicantur perfecte. que imperfecte et quare ita vocentur. Capitulum secundum

C Onsonantie bipartite sunt. Quedam enim scilicet. 1. 5. 8. 12. 15. 19. perfecte vocitantur. quoniam per se stare possunt. neque una et eadem tam ascendendo quam etiam descendendo uti debeamus. Cetere vero puta 3 6. 10. 13. 17. 20. Imperfecte sunt. tum quia per se nulla stare potest. sed semper post se perfectam exigit sibi viciniorem. vnde suam recipiat essentiam et perfectionem. tum etiam quia vna et eadem sepenumero vtimur in ascensu atque descensu. Rursus quidem illas ipsas nostri ita diuisere. Has enim que ceteris essent molliores deorsum precipitarent ad consonantiam perfectam statim sub ea contentam tanquam ad proximiorem eius essentiam et perfectionem. maxime tenore consurgente. Sed acute sursum tenderent ad concinentiam maiorem super ipsam. precipue tenore descendente. vel saltem vnisonum faciente. Quo fit vt tercia mollis quam ipsi semidytonum nuncuparunt vnisonum exigit. et 3a dura quam dytonum dixere quintam. et sexta maior vel tonus cum dyapente semper post se duplam requirit. sexta vero minor cum non ingreditur discantum simplicem nulli speciei perfecte subordinanda censetur. ideoque cum ceteris agendum est quoniam omnes ad predictas quattuor reducuntur. Comprehendentes enim. 8. 15. sub vnisono 10. 17. sub 3a. 12. 19. sub. 5. et sub sexta. 13. 20. Quicquid enim post duplam reperitur repetitio et reiteratio dici solet

	6	11	20	
Consonantie	5	12	19	q̄ vnū ⁊ eq̄lē reddūt sonū. cete
sūt q̄druplicite	3	10	27	ra in subiecta descriptōe videāt
	1	8	17	



Sex consonantie perfecte   Sex imperfecte



Octo dissonantie   Concordantiarū operationes

¶De vocū compositione Capl'm terciū

Cupiēs igit' cōponere quippiā. Imp̄mis tenorē vl' etiam aliū chorū ponat ad placitū necesse est. Ita tn̄ vt bene for met' sm̄ toni exigentiā sub quo regulat'. Sitq3 cant⁹ in cōtexendis pportōnib⁹ ne q̄d minus apte. puta vel tritonū vel semidyapenthe. aut deniq3 quēpiā aliū inusitatū modū ponere conetur. neq3 magnis interuallis ipm̄ tenorem cōficiat. sed pūctatim p scd̄as tercias quartas pcedere plurimū eūdē exornat. nōnunq̄3 tn̄ etiā p q̄ntas ⁊ sextas. sed nō nisi in certis tonis Maiori tamē ope conādū censeo. melodie q̄s studeat discrete ⁊ amabili. ⁊ cum tenor nimis basse pcesserit sursum transponat' ad quartā vel q̄ntā. aut deniq3 vspiā alibi cū recte neumari poterit ibidē. q̄b⁹ ita dispositis cōponātur tūc aliȷ̄ chori modo quo sequitur

¶ Quid sit discantus. vnde dicatur et quo pacto formetur Capitulū quartū

D Iscantus est aliquorꝝ diuersorꝝ cantuū ꝯsonantia. dicit' eñ discantus quasi diuersus cantus. eo ꝙ illi cantus q̇/ bus discantus ꝯficit' differre debeāt. ita videlicz si vnus ascendit alter descendat. et ecōuerso. pñt tñ sil' ascēdere vel descendere ꝑpter cantuū pulcritudinē. Nos vero discantum ꝑ vno dūtaxat choro puta altiori accipientes. eisdē regulis formemus.

¶ Prima regula. ꝙ oñis cantilena in ꝯsonantia aliqua ꝑfecta inci/ pi et terminari debeat. nisi vocū multitudo hoc aliter cogat fieri.

¶ Scđa regula ꝙ nūꝗ͂ due ꝯsonantie ꝑfecte eiusdē speciei se siml' in ascēsu vel descensu sequi debeant nisi in vnisono Potest nihilomin⁹ octauā sequi quinta. vel ecōuerso. ita videlicz vt tres ꝯsonantie ꝑfe/ cte diuersaꝝ specieꝝ se simul comitent' et nō plures. Tres tñ vel q̄t/ tuor ꝯsonātie imꝑfecte similes se sequi possunt maxime tenore pun/ ctatim ꝯsurgente aut cadente

Bene valet Non valet bene valet bene valet

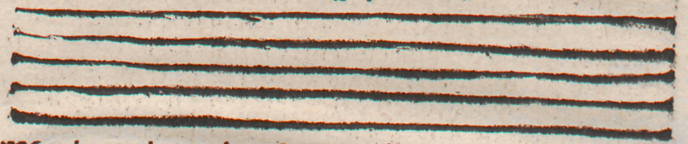
¶ Tercia regula ꝙ ꝯsonantie ꝑximiores in discantu queri debeant. Uerbi gratia terciā mollem sequat' vnisonus. terciā durā q̇nta nō/ nūꝗ͂ tñ etiā eā octaua seq̄ pt. tenore cadente ad dyapenthe. Semꝑ aūt sextā maiorē sequat' dupla. tenore ꝑcipitante ꝑ vnū gradū. sexta ꝟo minor discantū nō ingrediens ob sui duriciē et discrepantiā q̇n/ tam nō req̄rit. si tñ eundē ingredit'. hoc fit nō nisi multis sextis pun/ ctatim descendentibus.

tercia mollis tercia dura terciā seq̄t' octaua sexta minor.

¶ Quarta regula ꝙ in oñibus choris consonantie ꝑfecte cum imꝑ fectis misceri debent. ita ꝙ inter duas ꝑfectas vna mediat imꝑfecta et econtra. Uerbi gratia inter vnisonū et dyapēthe tercia. inter dyapen the et duplā sexta inter hāc quoqꝫ et. 12. 10. Tres tamē aut quattuor

tercie vel decime vt dictum est se sequi possunt. dum vna perfecta se-
quatur quam requirunt.

¶ Quinta regula q nunq̄ʒ plures sexte in ascēsu se sequi possunt. q̄ʒ-
uis hoc ip̄m in descensu optime fieri poterit. ita tn̄ vt vltimā istaruʒ
sequat̄ vna pfecta puta ipa dupla quā req̄rit Potest tn̄ nōnūq̄ʒ sextā
seq̄ jo tenore cadente dytono vel ad dyatesseron. nōnūq̄ʒ etiā seq̄ po-
terit eā dytonus tenore ascendēte p dyatesseron.



Nō valet bene valet sextā sequit̄ jo eandē sequit̄ dytonus

¶ Sexta regula vult discantū nūq̄ʒ vel raro poni debere sup̄ tenoreʒ
in q̄nta. posito tn̄ ꝯtrapūcto īfra tenorē in dupla. imo sepenūero in
tercia 6ta 8ua vel jo poni poterit. ⁊ hoc fm̄ ꝯsonantiaꝝ exigentiam

¶ Ultima regula vult eundē sp formalibus clausulis claudi Neqꝫ
saltū pati ad dyapason deorsum licet bene sursum. ita tn̄ vt semp dul-
cior melodia observetur

¶ De formatōne ꝯtrapuncti
Capitulum quintum

PRima regula. Si discantus ponit̄ cuʒ tenore in vnisono
bassus poni p̄t in. 3. 5. 8. 10. 12. infra tenorē. Sic q̄qꝫ cum
bassus positus fuerit cū tenore in vnisono. discantus in
sili forma poni poterit supra tenorem.

¶ Scd̄a regula. si aūt discātus ponit̄ in tercia sup̄ tenorē bassus po-
ni poterit in. 3 18. jo. infra tenorē. nōnūq̄ʒ etiā in sexta dū fit de sexta
in octauā clausulatio Sic quoqꝫ si bassus ponit̄ in tercia infra teno-
rem. discantus p̄t sibi iungi in. 3. 6. 8. jo. supra tenorem.

¶ Tercia regula. quādo discantus ponit̄ in q̄nta sup̄ tenorē bassus
pt sibi iungi. In vnisono cū tenore vel in tercia supra tenorē. Sʒ in-
fra nō nisi in dypason. ⁊ interdū etiā in sexta. cū tenor discantus for-
mam assumpserit. dumqꝫ fit de sexta in octauā clausulatio manente
discantu cū ꝯtrapuncto in decimis. talis eīm dispositio dulcissimum
reddit sonum. Sic quoqꝫ si bassus ponit̄ in q̄nta sub tenore discan-
tus p̄t sibi iungi in vnisono sexta vel octaua.

¶ Quarta regula. si discantus ponitur supra tenorem in sexta. bas-
sus debet poni in quinta vel saltem in tercia. aut in. j2. vel saltem in
jo. infra tenorem.

¶ Quinta regula. si discantus fuerit positus in octaua supra tenorem. bassus debet poni in .3. 5. supra tenorē. Uel in .3. 5. 8. 10. 12. infra tenorē. Si aūt bassus ponit in octaua infra tenorē discantus pt sibi iungi in eisdē ɔcordātijs iā dictis supra tenorem

¶ Sexta regula. si discantus ponit in .10. supra tenorē. bassus poterit poni in .3. 5. 8. supra tenorē. aut in tercia. 8. vel. 10. infra tenorē.

¶ Septima regula. si bassus ponit in .10. infra tenorē. discantus pt sibi iungi. In tercia sexta. 8. vel. 10. supra tenorē. Sed si bassus fuerit positus in .12. sub tenore. discantus pt poni in sexta vel octaua supra tenorē. nōnūq̄ʒ etiam in quarta supra tenorem contrapuncto stante in .12. 5. vel saltim in tercia sub tenore

Exemplū pme regule scde regule 3e regule qrte

qnte regule. sexte septime regule

¶ Quibus clausulis debeat claudi vnaqueqʒ vocum Capitulū sextū.

OMnis eñi cantilena quo ad discantum tenorem ꝛ bassuz nō nisi formalibus clausulis vult clausulari

Ois clausula discãtus ex trib9 notis ꝯstituta sꝫ hẽbit vltimã sursũ

Sed ois clausula tenoꝛꝫ ex totidẽ notꝫ ꝯstituta hẽbit vltimã deoꝛsũ

¶ Clausule contrapuncti diuersimode formantur. iste tamẽ processus in omni positione cõmuniter obseruatur

¶ Regula

¶ Ois igitur discantus in quacunqꝫ claue ponatur semper eius penultima debet poni in sexta supra tenorem. ⁊ bassus in eadem nota in quinta infra tenorem. vt hic

¶ Est tñ summope aduertẽdum ꝙ si tenor claudit in mi. discantus debet sibi iungi vt supra. Penultima aũt cõtrapuncti poni debet in tercia. ⁊ nõ in quinta infra tenorem. Sed si tenor discantus clausulam assumpserit. capiat discantus formulam tenoris clausulãdo de:

tercia in vnisonū cum tenore ꝛ stabit penultima ↄtrapūcti in tercia. Uel etiā clausulando de quinta in terciā. ita tn̄ vt bassus cū tenore clausulet de sexta in octauā sitq̄ȝ positus sub discātu in decima.

Exemplū ꝑmi   scd̄i   tercij   quarti

¶ Hec igit̃ sunt lectores candidissimi musicoꝝ excerpta quasi oīm mihi visa vtiliora nilq̄ȝ fore omissum. cū sane rē ipam insperterimus qd̄ ad huiusce artis vtilitatē ↄducere videbat̃. Q꞉ em̄ singuloꝝ preceptoꝝ autoritates nō posuerim. nec in ꝓcessu cū priscis ↄcordaueri̅m facit breuitas promissa. ac ipoꝝ antiquoꝝ plana ꝛ cōpendiosa sufficiensq̄ȝ informatio. Ex quoꝝ scriptis Uelut opes ex floribꝫ digniora queq̄ȝ collegi ꝛ quāta potui scelleritate rem ipam scribere compulsus. Quāobrē Uos oratos iri queso vt si quid peculanter dictū aut minus bene a me factū fuerit. bonitate. patientia ꝛ equanimitate vestra corrigat̃. Ualete fauste.

¶ Explicit opusculū musices omnibus volentibꝫ cantū vtrūq̄ȝ scire necessariū fausto fine Impressum Colonie ꝑ honestū virū Henricū Quentell ciuem famatū eiusdem Anno missionis in carnē diuini verbi. millesimo quingētesimo vno addito.

Nicolaus wollick de Serouilla Artiū magister dn̄o Ade Popardiensi sacre pagine licentiato ac in gymnasio Cornelianio regenti Salutē. P. D.

Doctissime atqꝫ humanissime dn̄e Adam. vti varia sunt mortaliū ingenia. ita etiā multi variā experiunt̄ fortunā. His leta. illis dura ⁊ aduersa imponit̄. cui⁹ rei nō solū hystorie veterū. sꝫ etiā p̄sens hec etas infinita ꝓpemodū hꝫ documēta. Sꝫ vt ego ad meipm̄ veniā. Tu nosti prestantissime mi dn̄e Adā. qꝫ tenuis sp. qꝫ angusta res mihi fuerit ad capescendū ingenij cultū. hoc ē. bonaꝝ artiū eruditōem. sine q̄ nemo ꝑfecto cultus aut ingenuus dici meret̄. nō tn̄ q̄uis artis septus limitib⁹ ⁊ a fortuna abiectus. ac oīm ferme rerū egenus essem. expelli me a forib⁹ p̄hie passus sum. neqꝫ vt timidi solent audito vix classico terga dare sustinui. memor Cleantꝭ p̄hi. q̄ cū flagitaret incōparabili amore discendi ⁊ vnus oīm pauperrimus esset noctu Athenis potentium ciuiū hortos rigans aquā laboriosissime hauriebat ⁊ eo questu in diem panes sibi emens p̄hie opam dabat. qua p̄seuerātia tandē in secta sua tantus euasit vt statim in Zenonis p̄ceptoris defuncti locū succederet. Magnū ille meditū fidi⁹ exēplū ē pauperib⁹ ne desperent. Et certe hoc ei⁹ p̄hi tā ꝑtinax studiū ita me aīauit. vt nō solū in artibus (qd̄ vulgo dr̄) sꝫ etiā in Musica ⁊ in poetica lectōnes quottidie audire. nec in eo rep̄hendēdus mihi videor. qn̄ Arestoteles p̄hoꝝ facile oīm p̄nceps vt testat̄ Plutarchus. grauiorib⁹ illis disciplinis. etiā poeseos ꝑfectā quandā cognitōem adiūgebat. ⁊ hystorie tā curiosus erat. vt neqꝫ celo. neqꝫ terra. neqꝫ mari quicqꝫ relinq̄re vellet incognitū. Nō ergo mihi vicio vertāt Arestotelici si ⁊ ego Arestotelicus ip̄m Arestotelē imitat⁹ fuero. Sꝫ inquis colēdissime p̄ceptor. Quid ita tātas istas erūnas. q̄d difficultates cōmemoras. q̄ euasistus tandē. vt itelligas q̄tū ꝓbitati debeā tue. q̄ me. quē (vt ita loq̄r) ip̄a sal⁹ reliquisse videbat̄ sol⁹ suscepisti. ⁊ more indulgētissimi parētis in tuo gymnasio fidelissimis p̄ceptis enutritū ad insignia magisterij euexisti. mehercule si rē istā bn̄ ꝑpensiculo. nūqꝫ liberalitati erga me tue possū ꝯdignā grām referre Volo igit̄. qd̄ soluere nō possū sp̄ tibi debere. hoc ē tue bn̄ficētie nūqꝫ obliuisci volo. sꝫ vbicūqꝫ occasio erit. de te qꝫ possim honorificētissime loquar ⁊ cogitabo. Quāobrē cū hec opuscula musice artis (meū videlicꝫ gregorianū At Malcioris de wormatia figuratiuū) imp̄mēda forent. sine tui nomīs grata mētione ea in publicū euolare nequaquā ꝑmisi. neqꝫ in alijs ꝑmissurus. si q̄ post hac edidero. vt saltē nō ingrat⁹ sim. si tā gratus esse nō possum qꝫ cupio. Vale p̄sidiū ⁊ decus Nicolai galli